

METODOLOGIJA VREDNOVANJA I POVEZANI MATERIJALI ZA OCJENJIVANJE ISHODA UČENJA STUDENATA

Smjernice za akademske nastavnike i sveučilišta za usvajanje metodologije i alata

Naslov dokumenta	METODOLOGIJA VREDNOVANJA I POVEZANI MATERIJALI ZA OCJENJIVANJE ISHODA UČENJA STUDENATA Smjernice za akademske nastavnike i sveučilišta za usvajanje metodologije i alata
Naziv projekta:	e-društveno korisno učenje za digitalnije i inkluzivnije sustave visokog obrazovanja u EU
Autori:	Irena Polewczyk , Mariola T. Kozubek , Beata Ecler-Nocoń , Dawid Ledwoń , Katarzyna Holewik , Alžbeta Brozmanová Gregorová , Loredana Manasia , Nives Mikelić Preradović , Irene Culcasi , Maria Cinque, Valentina Furino
Program:	ERASMUS+ partnerstva za suradnju u visokom obrazovanju
Broj projekta:	2021-1-PL01-KA220-HED-000032194
Projektni partneri:	UNIWERSYTET SLASKI, LIBERA UNIVERSITA MARIA SS. ASSUNTA DI ROMA, UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI, SVEUCILISTE U ZAGREBU, UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ȘTIINȚĂ ȘI TEHNOLOGIE POLITEHNICA BUCUREȘTI, VALUEDO
Web stranica projekta:	https://e-sl4eu.us.edu.pl/hr/home/

Financira Europska unija. Međutim, izražena stajališta i mišljenja pripadaju samo autoru (autorima) i ne odražavaju nužno stavove Europske unije ili Nacionalne agencije (NA). Za njih se ne mogu smatrati odgovornima ni Europska unija ni NS. Ovo je djelo licencirano pod međunarodnom licencom [Creative Commons Attribution-NonCommercial - Dijeli pod istim uvjetima 4.0](#).

Sadržaj

Uvod	4
1. Evaluacija i procjena u društveno korisnom učenju	5
2. Alat za procjenu ishoda učenja u društveno korisnom učenju – metodologija i alat	10
3. Mišljenja studenata o ishodima učenja korištenjem društveno korisnog učenja u različitim akademskim predmetima	14
4. Dodatak - Primjeri alata korištenih za procjenu ishoda učenja u društveno korisnom učenju	21
4.1. SWOT analiza	21
4.2. Ulazni i izlazni listići	23
4.3. Metoda 3, 2, 1	26
4.4 Video pitching	30
4.5. Kvadrant društveno korisnog učenja	32
4.6. Evaluacija studentskog dnevnika DKU-a	34
4.7. Ocjenjivanje ponašanja studenata na DKU projektu	35
4.8 Alat za ocjenjivanje studenata: ljestvica stavova (ocjenjivač: nastavnik ili mentor)	37
4.9 Evaluacija samopercepcije studenata o iskustvu DKU-a	39
4.10 Samovrjednovanje vještina studenata	40
4.11 Alat za vrednovanje akademskog i osobnog uspjeha studenata	46
4.12 Mjerne šipke za društveno korisno učenje - Alat za evaluaciju projekta	50
4.13 Ljestvice u DKU istraživanju	58
Bibliografske reference:	62

Uvod

Evaluacija u visokom obrazovanju (VO) ima temeljnu ulogu u osiguravanju visokokvalitetnog obrazovanja i u stalnom poboljšanju obrazovnih procesa. To je sustavni proces procjene učinkovitosti i kvalitete poučavanja i učenja unutar akademskih institucija, usmjeren na unaprjeđenje nastavnih metoda, nastavnih planova i programa i obogaćivanje obrazovnih iskustava studenata. U akademskom okruženju koje se dinamično mijenja, redovita evaluacija ovih elemenata postaje ključni alat koji omogućuje institucijama da se učinkovito prilagode novim izazovima i ispune društvena i profesionalna očekivanja. Sustavno vrednovanje omogućuje sveučilištima ne samo podizanje obrazovnih standarda, već i bolji odgovor na potrebe studenata, tržišta rada i šire akademske zajednice (Reale, Seeber 2007).

U tom kontekstu posebno je važna evaluacija projekata društveno korisnog učenja koji se provode u visokom obrazovanju (VO), a koji spaja teoriju s praksom. Sustavna procjena takvih projekata omogućuje sveučilištima ne samo mjerenje utjecaja društvenih angažmana na studente i zajednice, već i poboljšanje metoda podučavanja koje integriraju akademsko znanje sa stvarnim društvenim potrebama. Evaluacija pomaže u identificiranju uspjeha i područja u kojima je potrebno poboljšanje, što dovodi do bolje prilagodbe projekata obrazovnim potrebama studenata i zajednica u kojima se ti projekti provode. To sveučilištima omogućuje učinkovitiju pripremu studenata za aktivno i informirano sudjelovanje u društvenom i profesionalnom životu.

Kao dio promišljanja o ovom pitanju, ključno je razjasniti koncept evaluacije u odnosu na obrazovne projekte kao što je društveno korisno učenje (eng. Service-Learning). Evaluacija se može opisati kao specifičan oblik ocjenjivanja, ali u strogom smislu, to je proces mnogo širi od pukog ocjenjivanja (Kawalec 2017). Prema Zajedničkom odboru za standarde za obrazovnu evaluaciju, evaluacija se odnosi na "sustavno ispitivanje kvalitete ili vrijednosti predmeta." (Zajednički odbor za standarde za obrazovnu evaluaciju 1994., str. 19) U kontekstu projekata društveno korisnog učenja, to znači da evaluacija ne procjenjuje samo učinkovitost aktivnosti, već i njihovu vrijednost u odnosu na postavljene obrazovne i društvene ciljeve.

Korporowicz (1997) proširuje ovu definiciju, navodeći da je evaluacija sustavno ispitivanje vrijednosti ili karakteristika određenog programa, aktivnosti ili predmeta iz perspektive kriterija usvojenih za tu svrhu, s ciljem poboljšanja, razvoja ili bolje razumijevanje toga. U tom kontekstu, koncept vrijednosti igra ključnu ulogu i čini srž procesa evaluacije. U kontekstu društveno korisnog učenja, evaluacija nije ograničena na jednostavno "mjerenje" ili "procjenu" ishoda, već se fokusira na dublju analizu rezultata i njihov utjecaj na sudionike i zajednice. Korporowicz (1997) naglašava da se evaluacija "usmjerava na analizu rezultata programa ili učinaka identificiranjem svih posljedica unutar opsega analize, kako planiranih tako i neplaniranih." (Korporowicz 1997., str. 279-280). U projektima društveno korisnog učenja ovaj je pristup posebno važan jer omogućuje prepoznavanje izravnih i neizravnih učinaka studentskih radnji, što dovodi do formuliranja preporuka za buduće programe i odluke. Kao rezultat toga, evaluacija postaje alat ne samo za ocjenjivanje, već i za razvoj i unapređenje obrazovanja na sveučilišnoj razini.

1. Evaluacija i procjena u društveno korisnom učenju

Scriven (1967), na temelju opće svrhe evaluacije, razlikuje dvije glavne vrste evaluacije: formativnu i sumativnu. Formativno vrednovanje usmjereno je na kontinuirano poboljšanje obrazovnih procesa, uključujući redovito prikupljanje povratnih informacija od studenata putem anketa, evaluacija kolegija i promatranja od strane kolega. Cilj mu je trenutna korekcija i prilagodba nastavnih metoda. S druge strane, sumativno vrednovanje usmjereno je na ocjenjivanje završnih obrazovnih ishoda, kao što su ispiti, završni radovi i drugi oblici vrednovanja postignuća studenata. Koristi se za sumiranje učinkovitosti poučavanja i služi kao temelj za izradu dugoročnih promjena u nastavnim planovima i programima.

U visokom obrazovanju evaluacija uključuje i ocjenjivanje studenata i nastavnika. Evaluacija studenata uključuje ocjenjivanje njihovih obrazovnih postignuća kroz različite oblike ispita, pismenih zadaća, projekata i prezentacija, što je ključno za praćenje napredovanja i prilagođavanje nastavnog procesa njihovim potrebama. Evaluacija nastavnika procjenjuje učinkovitost akademskog nastavnog osoblja, često uključujući studentske evaluacije, promatranje kolega i samoprocjenu. Cilj joj je podržati profesionalni razvoj nastavnika i unaprijediti kvalitetu nastave. Verma i sur. (2024) identificiraju kriterije za odabir vrste evaluacije, ključna evaluacijska pitanja i metode evaluacije, kao što je prikazano u tablici 1.

Tablica 1 Kako znati koje vrste evaluacije koristiti?

Vrsta evaluacije	Zašto se koristi	Kada	Evaluacijska pitanja	Metode
Formativno	Kako biste procijenili kvalitetu, napravite rane prilagodbe i provjerite je li program u skladu s planiranim ciljevima	Na početku	Može li program doprijeti do ciljane publike? Kako utječe na program?	Pregled dokumenata za pripremu ankete? intervjui fokus grupa
Sumativno	Za ilustraciju koliko je program uspješan	Na kraju	Jesu li sudionici postigli predviđene rezultate? Koje su prilagodbe napravljene za podizanje kvalitete programa?	Anketa Fokus grupe Intervjui Analiza dokumenata Studija slučaja
Proces	Istražiti provedbu programa	Tijekom	Koliko je pojedinaca sudjelovalo u programu? Koliki je broj partnera?	Praćenje anketnih statistika Studija slučaja na temelju analize dokumenata

Ishod	Za razumijevanje dugoročnih učinaka na pojedince tijekom određenog vremenskog razdoblja	Na kraju	Je li postupak podigao svijest i znanje?	Anketa Fokus grupe Intervjui Studija slučaja Analiza dokumenata
--------------	---	----------	--	---

Izvor: Verma J., Gautam M., Dohley R., Bajpai A., Jatav H., (2024.). *Dodatno obrazovanje i komunikacijski menadžment*. New Delhi: EPH.

Evaluacija u društveno korisnom učenju povezana je s nekoliko pojmova, od kojih svaki može imati različita značenja: povratna informacija, procjena učinka, ocjenjivanje, evaluacija, procjena i mnogi drugi. Evaluacija u društveno korisnom učenju se stoga shvaća kao:

- proces mjerenja ili procjene utjecaja društveno korisnog učenja (DKU-a) koji se provodi kao dio istraživanja;
- postupak ocjenjivanja ishoda učenja studenata na temelju kojeg se daje ocjena/evaluacija;
- proces dobivanja povratnih informacija, tj. evaluacija različitih aspekata implementacije društveno korisnog učenja od različitih dionika (Brozmanová Gregorová, Heinzová, Uhláriková, 2023) .

Ove razine evaluacije, iako se razlikuju po svojoj svrsi i publici, ipak su međusobno povezane. Dijele rezultate koji se mogu prenamijeniti, stvarajući složenu mrežu evaluacije. Na primjer, povratne informacije od partnera iz zajednice mogu se prenamijeniti za mjerenje utjecaja DKU-a na zajednicu. Ova međusobna povezanost dodaje dubinu i složenost procesu evaluacije.

Evaluacija kao proces za procjenu ishoda učenja u društveno korisnom učenju

U društveno korisnom učenju, nastavnici trebaju procijeniti ishode učenja studenata na kraju semestra. Pritom se procjena ne temelji na broju sati koje su studenti proveli u društveno korisnom učenju; broj sati se odražava u broju ECTS bodova za pojedini predmet. Ocjenjivanje treba odražavati ono što su studenti naučili, tj. njihove ishode učenja, koji su definirani prilikom osmišljavanja kolegija. Ishodi učenja kolegija društveno korisnog učenja mogu se razlikovati od ishoda drugih kolegija. Zapravo, uz akademske ciljeve koji se odnose na sadržaj predmeta, mogu se definirati i druge kategorije ciljeva unutar društveno korisnog učenja, na primjer:

- opći akademski ciljevi koji se odnose na razvoj kritičkog mišljenja, rješavanje problema itd.

- ciljevi učenja povezani s procesom učenja;
- ciljevi učenja koji se odnose na zajednicu ili ciljnu skupinu;
- ciljevi učenja povezani s intra- i interpersonalnim učenjem;
- ciljevi učenja koji se odnose na građansku odgovornost društveno korisnog učenja.

Kao i u drugim predmetima, ciljevi bi trebali biti popraćeni promišljenim strategijama za postizanje ciljeva učenja, bilo u kontekstu poučavanja, sudjelovanja u zajednici ili zadataka na kojima studenti rade, a zatim i metodama ocjenjivanja.

Evaluacija u društveno korisnom učenju kao proces povratne informacije

Još jedna dimenzija evaluacije u DKU-u su povratne informacije od različitih dionika. Cilj ovdje nije ocjenjivanje, već radije pružiti povratnu informaciju o cijelom procesu društveno korisnog učenja ili njegovim komponentama.

Postoje dva opća pristupa evaluaciji: formativna evaluacija i sumativna evaluacija.

Formativna evaluacija pruža bolje razumijevanje društveno korisnog učenja te relevantne i pravovremene povratne informacije za sveučilište i partnere u zajednici. Uloga formativnog ocjenjivanja može biti drugačija za početnu provedbu društveno korisnog učenja ili početak suradnje s određenim partnerom u zajednici u usporedbi s dugoročnom provedbom društveno korisnog učenja ili dugoročnog partnerstva. U slučaju implementacije društveno korisnog učenja, formativna evaluacija je ključna. To donosi dodanu vrijednost za sve dionike jer rano prepoznavanje potencijalnih nedostataka omogućuje njihovo rano ispravljanje i minimiziranje negativnih učinaka. Važnost formativne evaluacije u dugoročnijim programima može biti u tome što omogućuje ranu i relativno laku prilagodbu promjenjivim uvjetima (na primjer, potreba prilagodbe situaciji tijekom pandemije).

Primjeri pitanja za formativno vrednovanje:

1. Kako vidite implementaciju DKU-a od početka do danas?
2. Što ste smatrali uspješnim?
3. Što nije funkcioniralo?
4. Što mislite da bi trebalo poboljšati?
5. Što mislite kako to možete poboljšati? (Brozmanova Gregorová et.al 2023)

Sumativna evaluacija koristi se kada je potrebno ocijeniti postignute rezultate i donijeti odluku treba li nastaviti ili prekinuti društveno korisno učenje. U ovom slučaju svrha evaluacije nije tražiti prijedloge za poboljšanje, već konstatirati i potvrditi postizanje ili neostvarivanje postavljenih ciljeva.

U procesu ocjenjivanja:

- Studenti i nastavnici mogu dati povratne informacije u vezi s partnerima iz zajednice i u suradnji s njima,
- Studenti mogu dati povratne informacije o nastavniku i njegovoj/njezinoj ulozi u procesu društveno korisnog učenja,
- Nastavnici mogu dati povratne informacije studentima;
- Partneri iz zajednice mogu pružiti povratne informacije o učenju studenata, suradnji i prednostima društveno korisnog učenja.

Preporuča se izbjegavati stvaranje dugog popisa pitanja koja svima mogu biti zamorna. Važno je odabrati kritična pitanja koja otkrivaju prirodu iskustava, mišljenja i stavova različitih dionika prema projektu. Prilikom izrade evaluacijskih pitanja, preporučljivo je razmotriti pitanja koja se odnose na proces projekta, kontekst projekta ili sadržaj projekta.

Za nastavnike koji su odlučili implementirati strategiju društveno korisnog učenja i upravu fakulteta ključno je kombinirati gore navedene aspekte evaluacije i usredotočiti se na evaluaciju ukupne implementacije i uspjeha pristupa. Takva evaluacija omogućuje poboljšanje cjelokupnog procesa implementacije i njeguje kulturu implementacije društveno korisnog učenja. Kako bi se osiguralo da nije sama sebi cilj, bitno je uključiti zaključke evaluacije u pripremnu fazu implementacije društveno korisnog učenja u sljedećoj fazi.

2. Alat za procjenu ishoda učenja u društveno korisnom učenju – metodologija i alat

Sljedeći alat namijenjen je studentima koji sudjeluju u projektima koji koriste društveno korisno učenje u raznim akademskim predmetima iz različitih akademskih disciplina, uključujući prirodne i računalne znanosti, društvene znanosti, jezike, pedagogiju, humanističke znanosti i inženjerstvo u pet europskih zemalja - Poljskoj, Italiji, Hrvatskoj, Slovačkoj i Rumunjskoj.

Metodologija evaluacije za ocjenjivanje ishoda učenja studenata obuhvatila je akademske vještine (sposobnosti stečene i poboljšane tijekom kurikuluma visokog obrazovanja i primijenjene u praksi zahvaljujući projektu e-DKU-a) i meke vještine, podijeljene u četiri skupine: (1) područje društvenih vještina (interpersonalno): komunikacija, timski rad, upravljanje sukobima i pregovaranje; (2) područje osobnih vještina (intrapersonalno): liderstvo, samoevaluacija, prilagodljivost i fleksibilnost; (3) područje metodičkih vještina: učenje kako učiti, analitičke vještine, kreativnost i inovativnost, rješavanje problema; (4) područje digitalnih vještina: obrada informacija i podataka (digitalno), komunikacija (digitalno), stvaranje sadržaja (digitalno), rješavanje problema (digitalno).

Četiri skupine podijeljene su u šest područja koja su sadržavala pitanja usmjerena na:

- Integrirano učenje
- Građanska odgovornost
- Društvene vještine (međuljudske: komunikacija, timski rad, upravljanje sukobima i pregovaranje)
- Razvoj osobnih vještina (intrapersonalne: liderstvo, samoevaluacija, prilagodljivost i fleksibilnost)
- Razvoj vještina razmišljanja (učiti kako učiti, analitičke vještine, kreativnost i inovativnost, rješavanje problema)
- Digitalne vještine.

Anketa je uključivala ukupno 47 zatvorenih pitanja na ljestvici ocjena od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem) i dva otvorena pitanja o snagama i slabostima e-DKU projekta. Završni dio ankete uključivao je sociodemografska pitanja koja su sadržavala podatke o sveučilištu, fakultetu, studijskom programu, akademskoj godini, grupi, spolu, državi i posebnim obrazovnim potrebama.

Ishodi e-društveno korisnog učenja (e-DKU-a) - Upitnik za prikupljanje povratne informacije studenata

Zahvaljujemo na sudjelovanju u projektu *e-Service-Learning for a More Digital and Inclusive EU Higher Education Systems (e-SL4EU)* u sklopu programa Erasmus+ (broj projekta: 2021-1-PL01-KA220- HED-000032194). Silesia sveučilište u Katowicama, Sveučilište LUMSA, Sveučilište Matej Bel u Banskoj Bystrici, Sveučilište u Zagrebu i Sveučilište Politehnika u Bukureštu članovi su konzorcija koji provodi ovaj projekt.

Projekt je imao za cilj aktivno uključiti nastavnike i studente, uključujući i vas, u aktivnosti učenja e-DKU-a, omogućujući praktičnu primjenu akademskog znanja u stvarnom kontekstu. Kao sudionik projekta, pridonijeli ste poboljšanju situacije u zajednici i unaprijedili svoj osobni razvoj pomaganjem drugima. Cijenimo vaš trud, vrijeme i emocionalnu uključenost. Molimo podijelite svoja razmišljanja u upitniku kako biste procijenili u kojoj je mjeri projekt utjecao na razvoj određenih vještina.

Odaberite odgovarajući rezultat na ljestvici od 1 do 5 prema dolje navedenim kriterijima kako biste procijenili u kojoj je mjeri vaše sudjelovanje u projektu e-DKU-a doprinijelo vašem razvoju u dolje navedenim područjima.

Ljestvica : 1 (uopće se ne slažem), 2 (uglavnom se ne slažem), 3 (nemam mišljenje), 4 (uglavnom se slažem), 5 (u potpunosti se slažem).

e-DKU ishodi učenja		1	2	3	4	5
1	Integrirano učenje - zahvaljujući sudjelovanje u projektu e-DKU-a:					
	Uvidio/la sam mogućnosti spajanja znanja stečenog tijekom studija s praktičnom primjenom.					
	Znanje stečeno na studiju koristio/la sam za rješavanje konkretnih društvenih problema.					
	Učvrstio/la sam znanje stečeno tijekom studiranja.					
	Stekao/la sam nova praktična znanja koja su obogatila moje teorijsko znanje.					
	Sudjelovanje u ovom projektu doprinijelo je mom budućem osobnom razvoju.					
2	Gradanska odgovornost - zahvaljujući sudjelovanju u projektu e-DKU-a:					
	Osjećam se odgovornim za svoju zajednicu.					
	Vjerujem da bih trebao i da mogu napraviti razliku u svojoj zajednici.					
	Predan sam služenju svojoj zajednici.					
	Razumijem kako mogu dati pozitivan doprinos zadovoljavanju potreba zajednice.					
	Vjerujem da utjecajem na manju zajednicu mogu utjecati na društveni život u širem smislu.					
	Mogu upotrijebiti ono što znam za rješavanje „stvarnih” problema u svojoj zajednici.					
	Mogu bolje identificirati potrebe, postaviti pitanja i objasniti važnost lokalnih, regionalnih ili globalnih problema.					
3	Društvene vještine (međuljudske: komunikacija, timski rad, upravljanje sukobima i pregovaranje) - zahvaljujući sudjelovanju u projektu e-DKU-a:					
	Mogu promijeniti svoje stajalište na temelju valjanih mišljenja drugih.					

	Shvaćam da timski rad uključuje suradnju pojedinaca kako bi se maksimizirali rezultati u postizanju zajedničkog cilja.					
	Mogu se ponašati smireno pod pritiskom.					
	S poštovanjem se odnosim prema članovima tima i projektnim partnerima.					
	Dajem konstruktivne povratne informacije uzimajući u obzir potrebe drugih.					
	Otvoreno pozivam druge da daju povratne informacije.					
	Razumijem da timski rad zahtijeva učinkovito upravljanje i pregovaranje grupne dinamike koja je svojstvena timskom radu.					
	Pokušavam pronaći neki kompromis tijekom sukoba.					
	Mogu i održavam komunikaciju otvorenim prikupljanjem što je moguće više informacija kada postoji razlika u mišljenjima.					
	Mogu bolje prepoznati i izraziti svoje stajalište o situacijama, događajima, problemima ili pojavama.					
4	Razvoj osobnih vještina (intrapersonalnih: vodstvo, samoevaluacija, prilagodljivost i fleksibilnost) - zahvaljujući sudjelovanju u projektu e-DKU-a:					
	Mogu identificirati svoje snage i razvojne potrebe.					
	Mogu postaviti jasne ciljeve i ciljeve za projekte.					
	Mogu komunicirati s uključenim partnerima o očekivanjima koja imamo jedni od drugih i mislim da je važno osigurati da su ta očekivanja jasna.					
	Mogu razumjeti važnost uključenosti u razmišljanje prije, tijekom i nakon projekta.					
	Tražim prilike da potaknem sebe i druge da usvoje nove načine rada.					
	Mogu bolje prepoznati i izraziti kako različita publika može percipirati različita značenja iz istih informacija i kako to utječe na komunikaciju.					
	Mogu bolje slušati i učinkovito komunicirati s različitim ljudima, koristeći odgovarajuće verbalno i neverbalno ponašanje, jezik i strategije.					
5	Razvoj vještina razmišljanja (učiti kako učiti, analitičke vještine, kreativnost i inovativnost, rješavanje problema) - zahvaljujući sudjelovanju u projektu e-DKU-a:					
	Mogu birati i planirati aktivnosti unutar projekta.					
	Znam svoje snage i slabosti u učenju.					
	Mogu identificirati svoje potrebe za učenjem i planirati aktivnosti za ispuniti ih.					
	Mogu koristiti vještine kritičkog razmišljanja za analizu svog projekta i povezanih pitanja.					
	Mogu analizirati, sintetizirati i procijeniti kvalitetu informacija.					
	Mogu identificirati i analizirati probleme u teškim situacijama i napraviti valjanu procjenu.					
	Formuliram ideje o konceptu kao rezultat čitanja, istraživanja, rasprave i razmišljanja u vrlo specifičnom radu usmjerenom na temu.					
	Mogu bolje identificirati i stvoriti prilike za osobne i suradničke akcije za rješavanje situacija, događaja, problema ili pojava na načine koji poboljšavaju uvjete u okruženju.					
6	Digitalne vještine - zahvaljujući sudjelovanju u projektu e-DKU-a:					
	Znam dijeliti sadržaj i informacije putem društvenih mreža i platformi za suradnju (npr. Google Drive, Dropbox itd.) radi prikupljanja povratnih informacija.					
	Znam koristiti društvene mreže za promicanje rezultata svog rada.					
	Znam raditi s drugima na daljinu. (Teams, Webex, Zoom, Google Meet, WhatsApp...).					
	Znam kako zaštititi sebe i druge od online prijetnji i zlostavljanja.					

Znam koristiti različite medije kako bih se kreativno izrazio kombinirajući, na primjer, tekst, sliku, zvuk i video.					
Upoznat sam s novim digitalnim tehnologijama.					
Znam odabrati prave digitalne alate za postizanje cilja.					
Znam koristiti digitalne tehnologije za rješavanje problema.					
Znam pronaći informacije o autorskim pravima i pravilima licenciranja za resurse koje želim koristiti.					
Znam bolje odabrati i koristiti odgovarajuću tehnologiju i medije za komunikaciju s raznolikom publikom.					

Snage i slabosti projekta e-DKU-a:

Snage	Slabosti

Sveučilište, fakultet	
Studijski program	
Akadska godina	
Skupina	
Spol	
Zemlja	
Smatrate li da imate posebne obrazovne potrebe?	Da Ne

Hvala vam na vašem vremenu i ispunjavanju upitnika.

Analiza povratnih informacija studenata bit će predstavljena u sljedećem poglavlju priručnika.

3. Mišljenja studenata o ishodima učenja korištenjem društveno korisnog učenja u različitim akademskim predmetima

Kvalitativna analiza studentskih odgovora na otvorena pitanja

Posljednje pitanje u anketi bilo je otvorenog tipa. Studenti su zamoljeni da kvalitativno ocijene svoje projekte u smislu njihovih jakih i slabih strana. Ova procjena nedvojbeno je ovisila o vrsti projekta društveno korisnog učenja koji se provodi, području studija u kojem se projekt provodi, sposobnostima akademskih nastavnika koji su izvodili nastavu projektnom metodom, sposobnostima studenata koji su provodili projekt, kao i zemlje u kojoj je projekt implementiran. Stoga se može reći da je provedba svakog projekta bila višestruko uvjetovana, što nedvojbeno ima značaj za ocjenjivanje studenata.

Sve uobičajene kategorije identificirane tijekom kvalitativne analize mogu se generalizirati. Iako je ponovljena u pet zemalja, gdje su provedeni projekti morali uzeti u obzir različite specifične uvjete, ipak su studenti u tim zemljama ukazali na slične prednosti i slabosti e-DKU metode. U isto vrijeme, mogu se smatrati pouzdanim pokazateljima mogućih prednosti e-SL projekata. Kategorije definirane kao prednosti projekata podržavaju njihovu upotrebu na široj razini. Vrijedno je analizirati kategorije definirane kao slabosti projekta. Slabosti se mogu eliminirati ili smanjiti učinkovitim djelovanjem. Istodobno, kvalitativna analiza odgovora na otvoreno pitanje o prednostima i nedostacima projektnog rada pokazuje važnost takvih pitanja u evaluacijskim upitnicima.

U kvalitativnom istraživanju redoslijed donošenja zaključaka je obrnut. Umjesto pitanja o stupnju implementacije unaprijed određenih kriterija, pitamo se o kvalitativnim kriterijima kako ih percipiraju studenti. Analiza odgovora omogućuje nam da utvrdimo jesu li e-DKU projekti zadovoljili određene

standarde, ali također pruža mogućnost formuliranja smjernica za budućnost. Ove smjernice omogućuju razvoj sve viših standarda za e-DKU projekte.

Analiza odgovora o prednostima i slabostima e-DKU projekata provedenih u pet zemalja omogućila nam je identificirati nekoliko vrsta prednosti projekata koji su ondje provedeni. Vrste kategorija karakteriziraju odgovore studenata u svakoj zemlji, tako da postoji određena univerzalnost.

Snage projekata koje su identificirali studenti:

1. **Projekt je izvor motivacije za djelovanje** (ova motivacija proizlazi iz prirode e-DKU projekata – ti projekti pružaju pravo iskustvo)

Primjeri odgovora studenata u pet zemalja koje čine odabranu kategoriju su sljedeći:

Iskustvo je bilo izvrsno jer nastavljam svoje obrazovne aktivnosti; Djelovanje sa smislom: napraviti proizvod koji će stvarno biti od pomoći drugima, možda ćemo i sami jednom posegnuti za njim; Uočavanje smisla i svrhe poduzetih radnji, uočavanje utilitarne prirode poduzetih obrazovnih koraka; Učenje kroz pomaganje drugima. Učenje kroz stvarne radnje, a ne suhoparno polaganje ispita; Praktična dimenzija, prosocijalna; Prepoznata je društvena potreba i uspješno educirana zajednica, a mi studenti usavršavali smo vještine timskog rada i razvojnog projektnog rada; pomaganje drugima; Nova iskustva; Nove mogućnosti; Želja da saznate stvari koje nikada nisu učinjene; Otkrivanje metodologije na terenu i otvoren stav koji sam pokazao prema njoj.

2. **Razvoj znanja u okviru provedbe projekta e-DKU-a** (razvoj znanja je olakšan motivacijom studenata da ga koriste u praksi)

Primjeri odgovora studenata u pet zemalja koje čine odabranu kategoriju:

Uspjela sam steći bolje razumijevanje važnosti određenih pitanja i tema koje se obrađuju na kolegiju; Stekla sam prva iskustva u nastavi; Mogla sam primijeniti svu teoriju koju smo učili na

kolegijima u praksi; Usustavljanje i korištenje znanja koje posjedujem; Mogućnost korištenja vlastitog znanja, vještina i iskustva za podršku korisnicima projekta; Mogućnost izlaska iz sveučilišnog i obrazovnog okvira isključivo radi produbljivanja vlastitog znanja; razvoj u području pedagoške problematike; Korištenje teorijskih znanja u praksi; Projekt je utjecao na moj samorazvoj, zahvaljujući njemu sam mogao produbiti svoje znanje u određenom području; produbljivanje znanja o različitim temama, usustavljanje znanja stečenih tijekom studija, proširivanje; Projekt mi je dao priliku spojiti znanje koje sam stekao tijekom studija s njegovom praktičnom primjenom (...) tijekom izrade brošure i ulaženja u literaturu i tematske krugove na koje smo se fokusirali; Upamtio sam mnogo vrijednih informacija, kojima ću se svakako vratiti; Proširivanje znanja; Stjecanje znanja u praksi, Stjecanje novih iskustava i informacija; Produbljivanje vlastitog znanja; Imali smo praktično iskustvo koje će mi biti od koristi u budućnosti zbog struke kojom ću se baviti. Samostalno smo organizirali sve radionice i surađivali s partnerima u zajednici s kojima ćemo morati surađivati na budućem radnom mjestu. Pokazali smo i povećali svoje znanje na terenu.

3. Razvoj socijalnih vještina (prevladavanje straha od razgovora, empatija, suosjećanje, otvorenost prema okolini)

Primjeri odgovora studenata u pet zemalja u odabranoj kategoriji su sljedeći;

Naučio sam kako se ponašati u situacijama koje su neočekivane i s ljudima koji ne mogu brzo shvatiti što im se daje. Naučila sam raditi kao član tima i rješavati probleme bez obzira na nesuglasice; Činjenica da sam sudjelovao (kada je to bilo moguće), zabavio se, stekao nova prijateljstva;

4. Razvoj vještina timskog rada u provedbi projekta (suradnja, kolaboracija, rasprava, zajedničko odlučivanje)

Primjeri odgovora studenata u pet zemalja koje čine odabranu kategoriju:

Asertivna komunikacija; Pozitivan pristup timskom radu; spajanje komunikacije; Vođenje grupe; Izuzetno dobra komunikacija i suradnja svih članova projektnog tima; Timski rad, međugeneracijska suradnja (rad s osobama treće životne dobi),

5. **e-DKU projekti su prilika za razvoj digitalnih vještina:** (razvoj različitih digitalnih vještina, u okviru provedbe projekta i potrebnih za provedbu projekta.)

Primjeri odgovora studenata u pet zemalja koje čine odabranu kategoriju su sljedeći:

Bila je to prilika za razvoj vještina vezanih uz nove tehnologije i razne web stranice; Bolje upoznavanje s novim tehnologijama; Rad s novim digitalnim alatima; Korištenje različitih novih digitalnih alata u svrhu izrade projekta; Prošireno znanje o digitalnoj tehnologiji; Mogao sam učiti o novim tehnologijama; Popularizacija digitalnih alata; Rad s novim digitalnim alatima; Korištenje različitih novih digitalnih alata u svrhu izrade projekta; Upoznavanje novih načina rada i digitalnih alata koji dosad nisu korišteni, upoznavanje novih lica i novih iskustava, iskustvo timskog rada i podjele po ulogama; Projektom je uspješno proveden niz aktivnosti usmjerenih na podizanje razine informatičke opremljenosti.

Kategorija koja se rjeđe pojavljivala, a čini se važnom. Sposobnost prevladavanja poteškoća važna je u postizanju ciljeva.

6. **Provedba projekta je prilika za prevladavanje teških situacija** (prevladavanje raznih strahova, rješavanje problema)

Primjeri odgovora studenata u pet zemalja koje su činile odabranu kategoriju:

Suočavanje s krizama; Rješavanje teških situacija; suočavanje s problemima; suočavanje s neočekivanim situacijama.

Također je vrijedno napomenuti da je samo u anketama koje su ispunili talijanski studenti nastavnik spomenut kao jedna od prednosti DKU projekta. Pri označavanju jakih strana studenti su napisali npr. *Nastavnica koja nas je uvijek pratila, Sposobnost nastavnika da podučavaju*. Iako ovu kategoriju studenti u drugim zemljama nisu spomenuli, valja naglasiti ulogu nastavnika u uvođenju DKU projekata. Bez sumnje, akademski nastavnik koji vodi DKU projekte ključan je za provedbu projekta, od razumijevanja same metode od strane studenata, preko objašnjavanja nekih njezinih elemenata u svakoj fazi, do finalizacije i pokušaja internalizacije stvarnih učinaka projekta. Također, neke slabosti e-DKU projekata nastavnik može kompenzirati (npr. nerazumijevanje studenata o suštini e-DKU projekata). Na primjer, jedan je student, ukazujući na slabosti projekta, napisao: *Nedostatak svijesti o DKU-u među mladima*.

Slabosti projekata koje su identificirali studenti:

Slabe točke projekata spominjane su znatno rjeđe. Najdublju analizu nedostataka projekata su proveli hrvatski studenti. Ovo pokazuje njihovu predanost. Analizom odgovora studenata iz svih zemalja proizašle su četiri kategorije.

1. **Nerazumijevanje suštine e-DKU projekta i njegovih ciljeva** (nastavnik je loše objasnio bit e - DKU projekta, studenti ne razumiju bit e-DKU projekta, partneri ne razumiju bit projekta)
2. **Projekt nije pružio priliku za razvoj digitalnih kompetencija** (nedostatak digitalnih kompetencija, malo mogućnosti za razvoj digitalnih kompetencija)
3. **Provedba projekata oduzimala je previše vremena** (lakše je prolaziti nastavu na tradicionalan način, premalo je vremena izdvojeno za projekt)
4. **Organizacijski i komunikacijski problemi** (loša komunikacija u timu, loša komunikacija s pojedinim partnerima, strah od isticanja u timu, problemi s organizacijom)

Pridavanje pozornosti izbjegavanju slabih točaka tijekom provedbe e-DKU projekata nedvojbeno može pridonijeti njihovoj većoj kvaliteti.

Strengths of the project identified by students: 👍

The project is a source of motivation to act	Knowledge development within the framework of the e-SL project implementation	Development of social skills
Development of teamwork skills within the project implementation	e-SL projects are an opportunity to develop digital skills:	Project implementation is an opportunity to overcome difficult situations

Weaknesses of the project identified by students: 👎

Lack of understanding of the essence of the SL project and its goals	The project did not provide the opportunity to develop digital competences
Implementation of the projects was too time-consuming	Organizational and communication problems

4. Dodatak - Primjeri alata korištenih za procjenu ishoda učenja u društveno korisnom učenju

Brojni alati mogu se primijeniti za procjenu ishoda učenja studenata uključenih u projekte društveno korisnog učenja, s različitim elementima ocjenjivanja, ljestvicama ocjenjivanja i grafičkim oblicima. To mogu biti alati koje su već razvili i testirali drugi istraživači ili možete izraditi vlastiti alat za tim studenata s kojima ste proveli projekt. Dodatak predstavlja alate koji se mogu koristiti na kraju bilo kojeg akademskog kolegija u kojem je primijenjeno društveno korisno učenje, kako za tradicionalno društveno korisno učenje tako i za e-društveno korisno učenje.

4. 1. SWOT analiza

SWOT analiza

SWOT analiza je alat za strateško planiranje koji se koristi za prepoznavanje i procjenu snaga, slabosti, prilika i prijetnji povezanih s određenim projektom, organizacijom ili, u ovom slučaju, inicijativom učenja e-DKU-a.

Potrebni materijali:

- Bijela ploča ili *flipchart* i markeri
- Predložak SWOT analize (četiri označena kvadranta: Snage, Slabosti, Mogućnosti, Prijetnje)
- Samoljepljivi papirići ili cedulje
- Olovke/flomasteri
- Projektna dokumentacija i relevantni podaci

Upute:

Uvod (15 minuta):

- Započnite objašnjavanjem svrhe aktivnosti: kritička procjena DKU projekta /e-DKU-a korištenjem SWOT analize.

- Pružite kratak pregled onoga što je SWOT analiza (snage, slabosti, prilike, prijetnje).
- Naglasite da je namjera ove vježbe biti konstruktivna i da je svaki doprinos vrijedan za poboljšanje projekta.

Snage (20 minuta):

- Podijelite sudionike u grupe (ako je primjenjivo) ili radite pojedinačno.
- Zamolite sudionike da razmisle i navedu prednosti projekta na ljepljivim ceduljama.
- Svaki sudionik/grupa bi potom trebao podijeliti i zalijepiti svoje bilješke na kvadrant "Snage" SWOT predložka na bijelu ploču ili *flipchart*.
- Ukratko raspravite svaku snagu i razjasnite sve nedoumice.

Slabosti (20 minuta):

- Slijedite sličan proces kao i za jake strane, ali ovaj put se usredotočite na prepoznavanje slabosti ili područja koja trebaju poboljšanja u projektu.
- Napišite ove slabosti na ljepljive ceduljice i stavite ih u kvadrant "Slabosti".

Mogućnosti (20 minuta):

- Zamolite sudionike da razmotre vanjske čimbenike koji bi mogli pozitivno utjecati na projekt.
- Napišite ove prilike na ljepljive ceduljice i stavite ih u kvadrant "Mogućnosti".

Prijetnje (20 minuta):

- Raspravite o potencijalnim prijetnjama ili izazovima s kojima bi se projekt mogao suočiti, unutarnjim i vanjskim.
- Navedite ove prijetnje na ljepljivim ceduljama i stavite ih u kvadrant "Prijetnje".

Grupna rasprava (30 minuta):

- Omogućite raspravu o svakom kvadrantu, potičući sudionike da elaboriraju pokrenuta pitanja.
- Odredite prioritete i identificirajte ključne prednosti, slabosti, prilike i prijetnje.

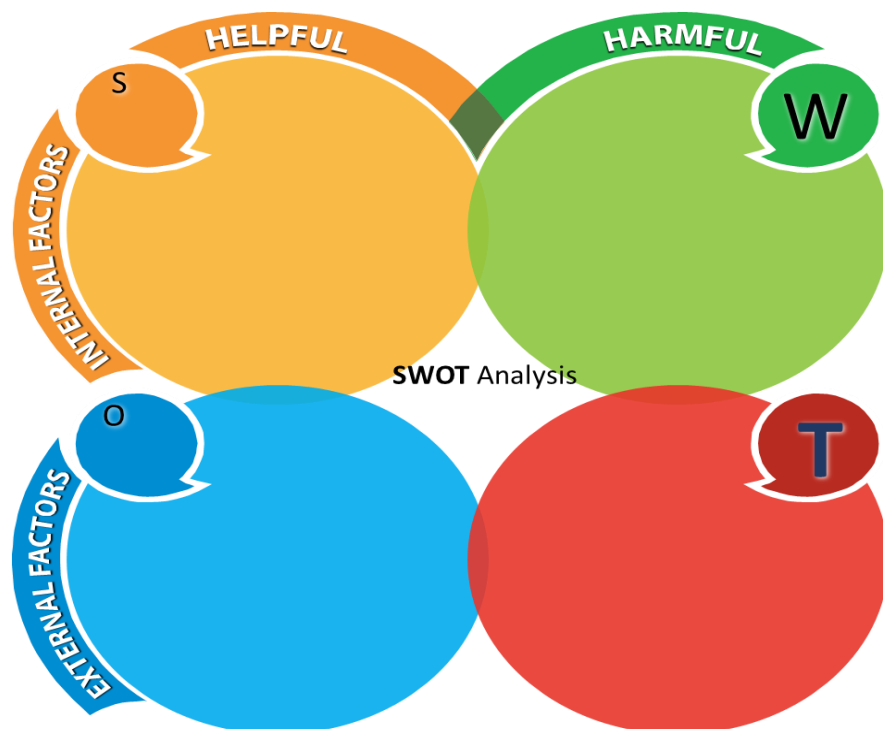
- Razgovarajte o mogućim strategijama za kapitalizaciju prednosti, ublažavanje slabosti, iskorištavanje prilika i rješavanje prijetnji.

Akcijski plan (15 minuta):

- Zajednički razvijte akcijski plan temeljen na nalazima SWOT analize.
- Dodijelite odgovornosti za provedbu promjena ili poboljšanja.
- Postavite mjerljive ciljeve i vremenski okvir za pregled napretka.

Zaključak (10 minuta):

- Sažeti ključne zaključke iz SWOT analize i akcijskog plana.
- Potaknite sudionike da ostanu angažirani i predani uspjehu projekta.

4.2. Ulazni i izlazni listići

Ovo je još jedan alat koji ima za cilj procijeniti ishode učenja studenata koji se može primijeniti i za tradicionalno društveno korisno učenje i za e-DKU. Alat procjenjuje stupanj uključenosti studenata u online obrazovni projekt usmjeren na zaštitu okoliša i njihovu svijest o pitanjima zaštite okoliša (može se koristiti i za druge projekte/teme).

Ulazni i izlazni listići učinkoviti su alati za ocjenjivanje koji se koriste u različitim obrazovnim okruženjima, uključujući okruženja za učenje putem e-DKU-a. Oni pomažu nastavnicima da procijene razumijevanje studenata, prate njihov napredak i prema tome prilagode upute.

Aktivnost: Virtualni projekt čišćenja okoliša (primjer 1)

Cilj: Uključiti studente u projekt e-DKU-a usmjeren na očuvanje okoliša i podići njihovu svijest o pitanjima okoliša.

1. Ulazni listić (prije društveno korisne aktivnosti):

Prije nego što studenti započnu svoj virtualni projekt čišćenja okoliša, od njih se traži da predaju prijavnicu putem platforme za online učenje. Ova ulaznica ima nekoliko svrha:

Svrha: Procijeniti prethodno znanje, stavove i očekivanja studenata u vezi s očuvanjem okoliša i učenjem putem internetskih usluga.

Upute: Zamolite studente da odgovore na nekoliko pitanja ili upita. Na primjer:

"Što vam pada na pamet kada pomislite na očuvanje okoliša?"

"Zašto mislite da je važno sudjelovati u virtualnim aktivnostima čišćenja okoliša?"

"Što se nadate naučiti ili postići kroz ovaj projekt e-DKU-a?"

2. Aktivnost e-DKU-a: Virtualno čišćenje okoliša

Studenti se zatim uključuju u virtualni projekt čišćenja okoliša. Mogli bi dobiti zadatak za aktivnosti poput istraživanja pitanja okoliša, sudjelovanja u online raspravama ili webinarima o očuvanju ili doprinosa virtualnim naporima čišćenja prikupljanjem i analizom podataka.

3. Izlazni listić (nakon društveno korisne aktivnosti):

Nakon završetka projekta e-DKU-a, studenti su dužni predati izlazni listić. Ova izlazna potvrda ključna je za razmišljanje i procjenu:

Svrha: Procijeniti utjecaj aktivnosti e-DKU-a na znanje, stavove i vještine studenata vezane uz očuvanje okoliša.

Upute: Zamolite studente da razmisle o svojim iskustvima tijekom projekta i odgovore na pitanja ili upite kao što su:

"Što ste naučili o očuvanju okoliša kroz ovaj projekt e-DKU-a?"

"Kako se vaša percepcija pitanja okoliša promijenila od početka ovog projekta?"

"Podijelite primjer akcije koju možete poduzeti u svom svakodnevnom životu kako biste pridonijeli očuvanju okoliša na temelju onoga što ste naučili."

4. Rasprava i procjena:

Nakon prikupljanja i pregledavanja ulaznih i izlaznih listića, nastavnik može koristiti te podatke za procjenu učinkovitosti aktivnosti e-DKU-a. Oni mogu identificirati promjene u znanju i stavovima studenata, kao i područja koja će možda trebati dodatno istražiti u budućim lekcijama. Osim toga, izlazni listići mogu se koristiti kao osnova za grupne rasprave, omogućujući studentima da podijele svoja iskustva i uvide stečene virtualnim projektom čišćenja okoliša.

Naziv aktivnosti: "Razmišljanja o e-DKU-u" (primjer 2)

Cilj: Procijeniti studentsko razumijevanje, angažman i iskustvo učenja u kolegiju e-DKU-a.

Upute:

1. Pristupnica/ ulazni listić (Aktivnost učenja prije e-DKU-a):

Prije nego što studenti započnu svoj projekt e-DKU-a, od njih se traži da ispune ulazni listić.

Listić može sadržavati pitanja poput:

"Što očekujete naučiti ili dobiti od ovog iskustva e-DKU-a?"

"Koje vještine ili znanja se nadate razviti?"

"Koje probleme ili izazove predviđate u ovom e-DKU projektu?"

2. Iskustvo učenja e-DKU-a:

Studenti se uključuju u odabrani projekt e-DKU-a, koji može uključivati aktivnosti poput virtualnog volontiranja, angažmana zajednice putem internetskih platformi ili istraživanja na daljinu.

3. Izlazni listić (aktivnost učenja nakon e-DKU-a):

Nakon završetka iskustva e-DKU-a ili njegovog značajnog dijela, studenti su dužni predati izlaznu potvrdu.

Izlazni listić može sadržavati pitanja poput:

"Što ste naučili iz svog iskustva učenja o e-DKU-u?"

"Kako su se vaša početna očekivanja uskladila sa stvarnim iskustvom?"

"Opišite određenu situaciju ili interakciju koja je imala značajan utjecaj na vaše učenje."

"Koje preporuke imate za poboljšanje učenja putem e-DKU-a u budućnosti?"

"Kako je vaše sudjelovanje u ovom projektu doprinijelo vašem osobnom razvoju i razumijevanju problema zajednice?"

Procjena nastavnika:

Nastavnici pregledavaju ulazne i izlazne listiće kako bi procijenili početna očekivanja studenata i njihova razmišljanja o iskustvu učenja e-DKU-a.

Oni mogu identificirati obrasce u odgovorima studenata kako bi procijenili učinkovitost projekta.

Nastavnici također mogu koristiti informacije prikupljene iz izlaznih listića kako bi poboljšali dizajn tečaja ili prilagodili buduće mogućnosti učenja putem e-DKU-a.

Povratne informacije i rasprava:

Nastavnici mogu omogućiti raspravu u učionici ili dati pojedinačne povratne informacije studentima na temelju njihovih ulaznih i izlaznih listića.

Ovo može stvoriti prostor za studente da razmjenjuju svoja iskustva, uče jedni od drugih i zajednički promišljaju o utjecaju učenja putem e-DKU-a.

4.3. Metoda 3, 2, 1

Alat potiče studente koji uče kroz e-DKU da razmisle o svom online iskustvu i steknu uvid u njegov utjecaj na njih same i zajednicu. Uključuje procjenu mekih i tvrdih vještina.

Metoda 3, 2, 1 je reflektivna tehnika učenja koja se koristi u različitim obrazovnim okruženjima, uključujući učenje putem e-DKU-a. Ova metoda potiče studente da kritički razmišljaju o svojim iskustvima učenja putem e-DKU-a, identificiraju ključne zaključke i promišljaju o svom osobnom razvoju.

Aktivnost: Razmišljanje o iskustvu učenja e-DKU-a (primjer 1)

Korak 1: "3" - Tri ključna uvida

U prvom koraku metode 3, 2, 1 od studenata se traži da identificiraju i zapišu tri ključna uvida ili lekcije koje su stekli kroz svoje iskustvo e-DKU-a. Na primjer:

- Unaprjeđenje digitalnih vještina: Kroz svoj projekt e-DKU-a naučio sam kako učinkovito koristiti alate za online suradnju kao što su Zoom i Google Docs. Ove vještine bit će neprocjenjive u mojoj budućoj karijeri.
- Globalna svijest: stekao sam dublje razumijevanje globalnih problema u interakciji s ljudima iz različitih dijelova svijeta tijekom našeg projekta. Ovo iskustvo je proširilo moju perspektivu.
- Upravljanje vremenom: Upravljanje mojim obvezama uz projekt e-DKU-a zahtijevalo je dobre vještine upravljanja vremenom. Shvatio sam važnost postavljanja prioriteta i pridržavanja rasporeda.

Korak 2: "2" - dva pitanja

U drugom koraku studenti postavljaju dva pitanja koja se odnose na njihovo iskustvo e-DKU-a. Ta se pitanja mogu odnositi na izazove s kojima se suočavaju, utjecaj projekta ili bilo koji drugi aspekt njihovog iskustva. Na primjer:

- Kako mogu primijeniti digitalne vještine koje sam stekao tijekom ovog projekta e-DKU-a u svojim budućim akademskim i karijernim nastojanjima?
- Koje strategije mogu koristiti za poboljšanje učinkovitosti virtualne suradnje u e-DKU projektima?

Korak 3: "1" - jedna radnja

U završnom koraku, studenti identificiraju jednu specifičnu radnju ili cilj kojemu namjeravaju težiti na temelju svog iskustva e-DKU-a. Ova bi radnja trebala biti djelotvorna i pridonositi njihovom osobnom ili profesionalnom razvoju. Na primjer:

- Stavka radnje: istražiti ću mogućnosti volontiranja s organizacijama koje su usredotočene na slična globalna pitanja kako bih nastavio svoju predanost pozitivnom utjecaju na zajednicu. Osim toga, tražit ću radionice ili tečajeve za daljnji razvoj svojih digitalnih vještina i poboljšanje sposobnosti virtualne suradnje.

Naziv aktivnosti: Istraživanje održivosti okoliša (primjer 2)

Cilj: Uključiti studente u aktivnost učenja putem e-DKU-a koja se odnosi na održivost okoliša, gdje gledaju online dokumentarac o lokalnom ekološkom problemu i razmišljaju o svom učenju.

Upute:

Korak 1: Pogledajte online dokumentarac

Dajte studentima poveznicu na online dokumentarac koji se fokusira na lokalni ekološki problem, kao što je krčenje šuma u obližnjoj zajednici ili onečišćenje lokalne rijeke.

Potaknite studente da pomno pogledaju dokumentarac, vode bilješke i obrate pozornost na ključne činjenice, izazove i predstavljena rješenja.

Korak 2: Ispunite radni list 3-2-1

Nakon gledanja dokumentarca, zamolite studente da ispune radni list 3-2-1 (prethodno opisano) ili dokument u svojoj platformi za e-DKU. Radni list može biti strukturiran na sljedeći način:

- 3 ključna zaključka: Studenti bi trebali identificirati tri važne točke ili činjenice koje su naučili iz dokumentarca. Oni mogu biti povezani s pitanjem okoliša, njegovim utjecajem ili mogućim rješenjima.
- 2 pitanja: Studenti trebaju generirati dva pitanja koja imaju nakon gledanja dokumentarca. Ova pitanja mogu biti o problemu, njegovim uzrocima ili mogućim radnjama koje se mogu poduzeti da se on riješi.
- 1 razmišljanje: U ovom odjeljku studenti bi trebali napisati kratku refleksiju o svojim osobnim mislima i osjećajima o problemu zaštite okoliša predstavljenom u dokumentarcu. Također ga mogu povezati sa svojim životom ili lokalnom zajednicom.

Korak 3: Podijelite i razgovarajte

Neka studenti podijele svoje ispunjene radne listove 3-2-1 na ploči za raspravu ili forumu unutar platforme za učenje e-DKU-a. Potaknite studente da se uključe u smislene rasprave odgovarajući na međusobna razmišljanja i pitanja.

Omogućite virtualnu raspravu u učionici gdje studenti mogu dalje istraživati teme dokumentarca, dijeliti uvide i razmišljati o potencijalnim projektima e-DKU-a vezanim uz pitanje okoliša.

Korak 4: Projekt e-DKU-a

Nakon rasprave, dodijelite studentima projekt e-DKU-a koji se odnosi na problem okoliša koji su istraživali u dokumentarcu. Na primjer, mogli bi istraživati lokalne ekološke organizacije, kreirati kampanje za podizanje svijesti ili sudjelovati u akcijama čišćenja.

Tijekom projekta studenti bi trebali primijeniti znanje i uvide koje su stekli kroz dokumentarni film i nastaviti razmišljati o svojim iskustvima.

4.4 Video pitching¹ (video prezentacije)

Korištenje video prezentacija za procjenu ishoda učenja studenata u projektima e-DKU-a može biti kreativan i zanimljiv način za procjenu njihovog razumijevanja, komunikacijskih vještina i ishoda projekta. Sljedeći koraci (njihov je redoslijed relativan i ne zahtijevaju se svi) uključuju video prezentacije u postupak evaluacije:

¹ <https://luiscaledasdeoliveira.com/2018/01/23/5-ideias-para-apresentacoes-memoraveis/>; BRAIN project- Preporuke za video pitching; Ted Talks: Službeni TED vodič za javni nastup (Chris Anderson, knjiga, 2017.); Perfecting Your Pitch: How to Succeed in Business and in Life by Finding Words that Work (Ronald M. Shapiro i Jeff Barker, knjiga, 2013.).

Uvod u zadatak:

Uvedite video prezentacije na početku projekta e-DKU-a kako biste studentima postavili jasna očekivanja. Objasnite im da će morati predstaviti svoj projekt pomoću videa. Spomenite da video prezentacija može biti prikladna za neke zadatke, a ne za sve.

Priprema projekta:

Tijekom projekta vodite studente kako pripremiti svoj projekt e-DKU-a za video prezentaciju. Osigurajte da imaju sve potrebne materijale i podatke za učinkovitu prezentaciju. Također provjerite mogu li uključiti zanimljive vizualne elemente, dijagrame ili grafike za ilustraciju ključnih točaka i predložite im da koriste ploče scenarija za planiranje vizualnog napredovanja. Studenti bi trebali posjedovati vještine pisanja scenarija, pripovijedanja i tehničke vještine te također biti sposobni razumjeti i primijeniti digitalnu etiku.

Smjernice i kriteriji:

Pružite studentima jasne smjernice i kriterije ocjenjivanja za njihove video prezentacije. To bi trebalo uključivati aspekte poput sadržaja, isporuke, organizacije i vizualne privlačnosti.

Praksa i povratne informacije:

Potaknite studente da vježbaju svoje video prezentacije i traže povratne informacije od kolega ili instruktora. Ova im proba može pomoći da usavrše svoje prezentacijske vještine i sadržaj te da vide imaju li poteškoća u iznošenju ideja ili objašnjavanju svog rada.

Snimanje i predaja:

Neka studenti snime svoje video prezentacije i predaju ih kao dio rezultata svog projekta. Možete im osigurati sličan font i istu pozadinu (na primjer s logom fakulteta ili drugim relevantnim vizualnim elementima) radi ujednačenosti i vidljivosti. Navedite format i platformu za slanje videozapisa (npr. YouTube, sustav za upravljanje učenjem: Blackboard, Canvas, Moodle ili D2L Brightspace, namjensku video platformu, Google Drive, VIMEO, Microsoft Stream, sveučilišnu platformu, WeTransfer ili Dropbox Transfer za slanje videozapisa instruktorima ili kolegama iz tima - u fazi vježbe).

Međusobna evaluacija:

Uključite evaluaciju kolega u proces. Zadužite studente da međusobno pregledaju i daju povratne informacije o video prezentacijama na temelju utvrđenih kriterija. Kolege bi mogle ponuditi vrijedne uvide kako bi poboljšali prezentaciju za mogući budući sličan događaj.

Procjena profesora:

Mentor/profesor ocjenjuje, sa svoje strane, video prezentacije na temelju unaprijed zadanih kriterija. Pruža konstruktivne povratne informacije i bodove svakom studentu. Ovi se rezultati mogu kombinirati s onima koje su dali kolege ili ne.

Refleksija i samoprocjena:

Zamolite studente da razmisle o vlastitim video prezentacijama. Neka sami procijene svoju izvedbu i identificiraju područja za poboljšanje, koristeći isti skup kriterija.

Integracija s obukom prezentacijskih vještina:

Ako je moguće, uključite obuku prezentacijskih vještina kao dio projekta e-DKU-a. Omogućite resurse ili radionice o učinkovitim tehnikama video prezentacije (na primjer besplatni tečajevi na Courseri o javnom govoru - [Tečaj Uvod u javni govor \(UW\) | Coursera](#), tečaj na edX- [GetSmarter Govor u javnosti: pričanje priča, utjecaj i prisutnost | edX](#) i tako dalje)

Dan prezentacije ili Showcase:

Razmislite o organiziranju dana prezentacije ili izložbi gdje studenti mogu gledati međusobne video prezentacije. To može potaknuti međuvršnjačko učenje i stvoriti osjećaj zajedništva. Proslavite na kraju dana i nagradite video prezentacije.

Pitanja i odgovori ili rasprava:

Nakon gledanja video prezentacija, održite sesiju pitanja i odgovora ili raspravu gdje studenti mogu postavljati pitanja i dati povratne informacije svojim kolegama.

Rubrika ocjenjivanja:

Razvijte rubriku posebno za procjenu video prezentacija. Ova bi se rubrika trebala uskladiti s ciljevima učenja navedenim na početku projekta e-DKU-a i pokrivati aspekte poput sadržaja, jasnoće, angažmana i vještina uvjeravanja.

Korištenje tehnologije:

Iskoristite tehnologiju za olakšavanje video prezentacija, poput pružanja pristupa studentima alatima za snimanje i uređivanje videozapisa ako je potrebno. Najvjerojatnije su za snimanje koristili kamere svojih pametnih telefona. Motivirajte ih da dalje razvijaju svoje tehničke vještine,

ako je potrebno. Sljedeći put mogu koristiti softver ugrađen u web kameru ili aplikacije trećih strana za snimanje videozapisa, na primjer, i alate za uređivanje - iMovie (korisnici Maca), Windows Movie Maker (u Windowsima), Adobe Premiere Pro, Final Cut Pro (Mac), mrežni video uređivači kao što su Clipchamp , Kapwing , WeVideo.

Uključivanje videa u konačno izvješće :

Zahtijevajte od studenata da u svoja završna izvješća o projektu ili portfelje uključe poveznicu na svoje video prezentacije. To vam omogućuje uspoređivanje njihovih prezentacija s pisanom dokumentacijom njihovih projekata i, na kraju, uključivanje video prezentacije u opsežniji portfelj koji uključuje i druge rezultate učenja. Videozapis može biti dostupan javnosti ili ne, sav ili samo dio (vidi digitalnu etiku – autorsko pravo i etičko korištenje slika, videa i glazbe u njihovim prezentacijama, pitanja povjerljivosti i privatnosti). Razgovarajte o slučaju svakog video projekta posebno.

4.5. Kvadrant društveno korisnog učenja²

Centar za društveno korisno učenje na Sveučilištu Stanford razvio je alat za evaluaciju DKU projekata/aktivnosti pozicioniranjem projekta u jedan od 4 kvadranta. Vodoravna linija predstavlja učenje. *Unrelated learning* pokazuje da ne postoji jasna veza između DKU projekta/aktivnosti i akademskog učenja, dok je u *Integrated learning* točki učenja projekti/aktivnost usko povezan s ciljevima akademskog predmeta i studija.

Pri dnu okomite crte nalazi se *Low service*, tj. aktivnost koja može koristiti samim studentima ili aktivnost koja pomaže u postizanju ciljeva kolegija, ali nema nikakve veze s potrebama zajednice.

Na drugom kraju okomite nalazi se *High service*, odnosno djelatnost koja je sustavno organizirana i zadovoljava stvarnu potrebu definiranu od strane zajednice.

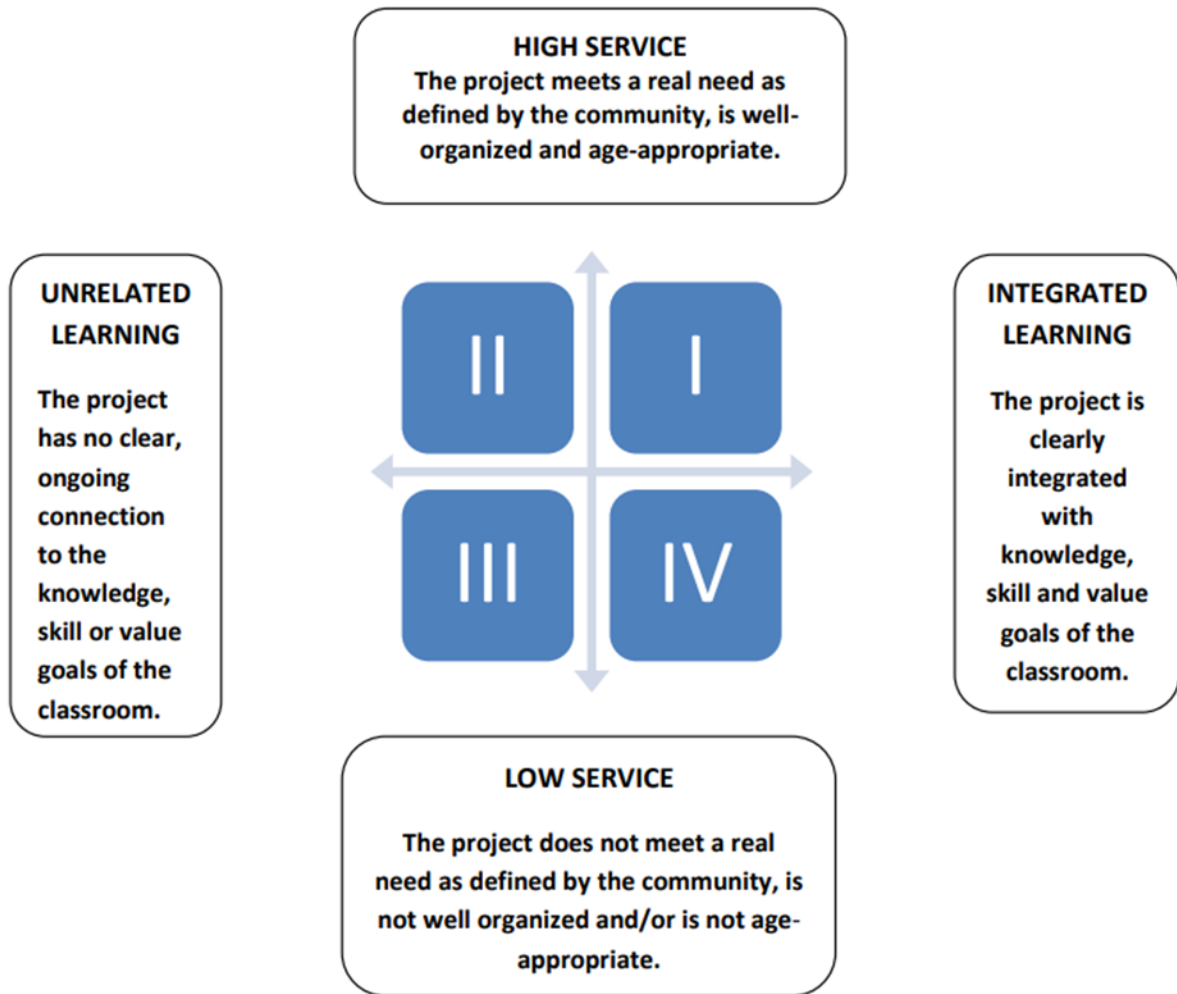
Krajnji cilj implementacije DKU-a u akademsku nastavu je razviti projekte/aktivnosti koje će se uklopiti u kvadrant II, odnosno u gornji desni kut, jer takvi projekti/aktivnosti također promiču angažman zajednice te su usko povezani i integrirani u kurikulum.

Projekti/aktivnosti mogu se evaluirati pomoću ovog alata na način da nastavnik, studenti i/ili mentori zajednice svoj projekt smjeste u određeni kvadrant, razmišljajući o razlozima odabira. Svi dionici DKU-a moraju znati gdje

²P. Alto, Centar za društveno korisno učenje. (2000). Kvadranti društveno korisnog učenja, Kalifornija: Sveučilište Stanford.

su i kamo žele stići u svakom trenutku projekta kako bi se doista dogodile promjene u studentima i lokalnoj zajednici.

4.6. Evaluacija studentskog dnevnika rada DKU-a³

Ovu ocjenu popunjava mentor ili nastavnik nakon završetka DKU projekta. Dnevnik rada bi nastavnicima i mentorima trebao pružiti dokaze za vrednovanje onoga što su naučili (kako je to iskustvo pomoglo studentu da bolje razumije sadržaj predmeta/studija, što su naučili o sebi, drugima i lokalnoj zajednici te kako će koristiti nova znanja u različitim situacijama). Također, dnevnik bi trebao sadržavati dokaze o društveno korisnom radu: je li student prepoznao potrebu zajednice, njegov/njezin doprinos i ukupni doprinos tima, kao i studentovu percepciju kako je aktivnost utjecala na zajednicu. Naposljetku, trebao bi sadržavati i elemente potrebne za evaluaciju procesa: sudjelovanje studenata u planiranju, načine na koje je student donosio odluke i rješavao probleme, razlike između početnih planova i onoga što su studenti na kraju učinili te ideje za poboljšanje iskustva DKU-a.

Za svaku pojedinačnu vještinu zaokružite je li student dao dokaz o posjedovanju iste (potpuno, djelomično ili nikako) u dnevniku po završetku DKU projekta/aktivnosti.

1. Originalnost ideja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

2. Vještine razmišljanja višeg reda.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

3. Pokazivanje poštovanja prema sebi / drugima / imovini / osjećajima drugih ljudi.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

4. Spremnost na sudjelovanje u rješavanju novih zadataka.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

5. Spremnost na timski rad s drugima.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

6. Pokazivanje povjerenja/empatije.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

7. Pokazivanje osjećaja postignuća nakon završetka projekta.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

³C. Berger Kaye, MA (2010). Vodič za društveno korisno učenje: dokazani, praktični načini za uključivanje studenata u građansku odgovornost, akademski kurikulum i društveno djelovanje (revidirano i ažurirano drugo izdanje).

8. Suočavanje s interpersonalnim iskustvima.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

9. Izgradnja odnosa s drugima.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

10. Pokazivanje pozitivnog stava kada se pomaže drugima.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

11. Komunikacijske vještine.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

12. Upravljanje.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

4.7. Ocjenjivanje ponašanja studenata na DKU projektu

Upitnik za procjenu ponašanja ispunjava mentor u zajednici. Za svaku pojedinačnu stavku u 4 kategorije (sudjelovanje u aktivnosti u zajednici, ponašanje, proces učenja i zalaganje) zaokružite je li student tijekom rada na DKU projektu bio potpuno, djelomično ili nikako angažiran.

Posjećenost/točnost

1. Student redovito sudjeluje u DKU aktivnostima.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

2. Student dolazi na vrijeme na sastanke i DKU aktivnosti.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

Ponašanje

3. Student prihvaća odgovornost.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

4. Student je zainteresiran i pokazuje entuzijazam.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

5. Student je prikladno odjeven.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

6. Student pokazuje emocionalnu zrelost.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

7. Student donosi valjane prosudbe.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

8. Student je etičan.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

9. Student dobro komunicira s različitim ljudima.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

Proces učenja

10. Student pokazuje inicijativu.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

11. Student preuzima odgovornost za vlastito učenje.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

12. Student postavlja dobra pitanja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

Predanost

13. Student aktivno sudjeluje u aktivnostima.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

14. Student cijeni prijedloge.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

15. Student izvršava postavljene zadatke.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

16. Student pokazuje kompetentnost.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

17. Student postupno zahtijeva sve manje nadzora.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

18. Student je pouzdan.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

19. Student pažljivo slijedi upute.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

4.8 Alat za ocjenjivanje studenata: ljestvica stavova (ocjenjivač: nastavnik ili mentor u zajednici)⁴

Ljestvicu stavova popunjava mentor u zajednici ili nastavnik na ljestvici od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem).

Ljestvica:

- 1 (uopće se ne slažem)
- 2 (djelomično se ne slažem)
- 3 (niti se slažem niti ne slažem)
- 4 (djelomično se slažem)
- 5 (potpuno se slažem)

Mišljenja		Evaluacija				
1	Student je stekao nove vještine.	1	2	3	4	5
2	Student je naučio surađivati s drugima.	1	2	3	4	5
3	Student je naučio samostalno raditi.	1	2	3	4	5
4	Student je stekao bolje samopoštovanje.	1	2	3	4	5

⁴Davis, KM, Miller, MD, i Corbett, WT (1998). Metode vrednovanja uspješnosti studenata kroz društveno korisno učenje. Gainesville: Sveučilište Floride.

5	Student uživa u učenju.	1	2	3	4	5
6	Student inicira aktivnost.	1	2	3	4	5
7	Studentu je stalo do kvalitete rada.	1	2	3	4	5
8	Student učinkovito komunicira.	1	2	3	4	5
9	Student je naučio učinkovito koristiti vrijeme.	1	2	3	4	5
10	Student je stekao povjerenje u svoje sposobnosti.	1	2	3	4	5
11	Student pokazuje brigu za druge.	1	2	3	4	5
12	Student je motiviran.	1	2	3	4	5
13	Student ima pozitivan stav o sebi.	1	2	3	4	5
14	Student pokazuje objektivnost u ocjenjivanju vlastitog znanja.	1	2	3	4	5
15	Student pokazuje sposobnost primjene akademskih vještina u "stvarnim" situacijama.	1	2	3	4	5

4.9 Evaluacija samopercepcije studenata o iskustvu DKU-a⁵

Ljestvicu stavova popunjava student kako bi odredio svoju percepciju projekta DKU-a na ljestvici od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem).

Ljestvica:

- 1 (uopće se ne slažem)
- 2 (djelomično se ne slažem)
- 3 (niti se slažem niti ne slažem)
- 4 (djelomično se slažem)
- 5 (potpuno se slažem)

Mišljenja		Evaluacija				
1	Naučila sam nove vještine u DKU projektu.	1	2	3	4	5
2	Uživam raditi s drugim ljudima.	1	2	3	4	5
3	Ne sviđa mi se moj trenutni DKU projekt.	1	2	3	4	5
4	Uživam raditi sam.	1	2	3	4	5
5	Osjećam se dobro u svom radu na projektu.	1	2	3	4	5
6	Ne volim raditi s ljudima koji su drugačiji od mene.	1	2	3	4	5
7	Ne volim slijediti upute svog mentora iz zajednice.	1	2	3	4	5
8	Smatram da treba poticati i druge studente na sudjelovanje u ovoj vrsti aktivnosti.	1	2	3	4	5
9	DKU projekt je zabavan.	1	2	3	4	5
10	Moji doprinosi zajednici su nebitni.	1	2	3	4	5
11	Stalo mi je da projekt bude korektno izveden.	1	2	3	4	5
12	Pomaganje drugima u zajednici nije moja odgovornost.	1	2	3	4	5
13	Puno sam naučio iz ovog DKU projekta.	1	2	3	4	5
14	Mislim da je ovaj DKU projekt dobro proveden.	1	2	3	4	5
15	Vjerujem da mogu napraviti razliku u svojoj zajednici.	1	2	3	4	5
16	Uživam provoditi vrijeme s ljudima koji su drugačiji od mene.	1	2	3	4	5

⁵Davis, KM, Miller, MD, i Corbett, WT (1998). Metode vrednovanja uspješnosti studenata kroz društveno korisno učenje. Gainesville: Sveučilište Floride.

17	Želio bih raditi na još jednom ovakvom projektu.	1	2	3	4	5
18	Smatram se resursom za svoju zajednicu.	1	2	3	4	5
19	Kad diplomiram vjerojatno ću opet raditi na DKU projektima.	1	2	3	4	5
20	Na projektu sam naučio vještine koje bih mogao koristiti na poslu kad diplomiram.	1	2	3	4	5

4.10. Samovrjednovanje vještina studenata⁶

Za svaku pojedinačnu vještinu zaokružite jeste li je tijekom rada na DKU projektu usavršili u potpunosti, djelomično ili ne.

1. Sposobnost stvaranja odnosa s ciljem poboljšanja komunikacije na projektu.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

2. Interpersonalne vještine: svijest o tome kako se nosimo s drugima i kako samostalnost oblikuje našu komunikaciju s drugima.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

3. Jezične vještine: artikuliranje odgovarajućeg izbora riječi i vokabulara u komunikaciji s drugima.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

4. Vještine neverbalne komunikacije: vođenje računa o govoru tijela u odnosu prema sebi i drugima.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

5. Vještine promatranja / korištenje 5 osjetila: ono što vidim, čujem, mirišem, okusim, dodirujem da bolje razumijem.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

6. Vještine aktivnog slušanja: uočavanje činjeničnog / emocionalnog sadržaja onoga što je rečeno / neizrečeno / korištenjem aktivnog slušanja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

⁶Portfolio postignuća u učenju (2006). Sveučilište Bristol i Sveučilište Zapadne Engleske.

7. Vještine pamćenja: aktivno prisjećanje i povezivanje ključnih činjenica/informacija.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

8. Sposobnost angažiranja u zadatku / otvorenost prema drugima i spremnost na promjenu.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

9. Vještine emocionalnog razvoja: reagiranje na značenje / kvalitetu izraženih / podijeljenih osjećaja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

10. Iskazivanje empatije.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

11. Korištenje intuicije / intuitivno zaključivanje.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

12. Vještine prikupljanja informacija: postavljanje dobrih pitanja / važnost prikupljanja osnovnih podataka.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

13. Korištenje otvorenih pitanja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NE
---------	------------	----

14. Korištenje zatvorenih pitanja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

15. Korištenje pitanja *što* .

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

16. Korištenje pitanja *zašto*.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

17. Korištenje kružnih pitanja za neizravno otkrivanje mentorovih misli o drugim članovima tima.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

18. Korištenje hipotetskih pitanja (počinju sa "što ako").

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

19. Upotreba parafraziranja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

20. Korištenje pojašnjenja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

21. Korištenje sažimanja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

22. Davanje povratnih informacija uzimajući u obzir potrebe drugoga.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

23. Otvoreno pozivanje drugih da daju povratne informacije.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

24. Dopuštanje / korištenje tišine.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

25. Mogućnost završetka sastanka/intervjua/razgovora.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

26. Pomaganje: komunikacija, emocionalna toplina, interes, briga za druge.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

27. Pružanje praktične / konkretne pomoći.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

28. Pružanje emocionalne podrške.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

29. Oprez u davanju savjeta.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

30. Pružanje jasnih informacija.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

31. Davanje jasnih objašnjenja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

32. Pružanje poticaja: inspiriranje/motiviranje drugih na djelovanje.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

33. Pružanje afirmacije / pohvale.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

34. Upotreba uvjeravanja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

35. Pokazivanje vještina vođenja / inicijative / poduzimanja odlučnih akcija.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

36. Osjećajno priopćavanje "loših vijesti".

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

37. Formiranje i demonstriranje konstruktivnih odgovora.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

38. Vještina pronalaženja pozitivnih alternativa / pomaganje drugima da sagledaju situaciju iz druge perspektive.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

39. Vještina tumačenja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

40. Vješto prilagođavanje potrebama.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

41. Savjetodavne vještine.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

42. Vještina upravljanja vlastitim emocionalnim reakcijama.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

43. Pregovaračke vještine.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

44. Korištenje vještina ugovaranja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

45. Vještine umrežavanja (formalno/neformalno).

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

46. Rad u partnerstvu s drugima koji je suradnički, uključiv i osnažujući.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

47. Posredničke vještine.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

48. Vještine zagovaranja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

49. Vještina asertivnosti.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

50. Vještine zajedničkog podučavanja s izazovima / vještine suočavanja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

51. Suočavanje s negativnim reakcijama/agresijom drugih.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

52. Reagiranje u neugodnim situacijama.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

53. Upravljanje profesionalnim granicama i zahtjevima povjerljivosti.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

54. Osjećaj samopouzdanja i profesionalne odgovornosti i samopouzdanja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

55. Vještine ispunjavanja obrazaca.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

56. Vještine vođenja evidencije.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

57. Vještine pisanja izvješća.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

58. Računalne vještine / vještine korištenja informacijske tehnologije.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

59. Korištenje mobilnog telefona i slanje poruka.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

60. Prezentacijske vještine: održavanje prezentacije/diskusije/javnog nastupa.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

61. Vještine usmjeravanja, olakšavanja zadataka ostalim članovima tima.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

62. Organizacijske/administrativne vještine: određivanje prioriteta, planiranje, nadzor i priprema rada.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

63. Vještine čitanja i razumijevanja.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

64. Korištenje vještina kritičkog mišljenja/analičkih sposobnosti za otkrivanje složenosti.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

65. Korištenje refleksije kako bi se osiguralo rješavanje problema, donošenje odluka i djelovanje.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

66. Korištenje diplomatskih vještina.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

67. Upotreba dodira (npr. rukovanje).

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

68. Upotreba humora .

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMALO
---------	------------	--------

69. Korištenje društvenih medija.

POTPUNO	DJELOMIČNO	NIMAL O
---------	------------	------------

4.11 Alat za vrednovanje akademskog i osobnog uspjeha studenata⁷

Evaluaciju ispunjava mentor u zajednici ili nastavnik nakon završetka DKU projekta.

1. Kojom temom se DKU projekt bavi :

- a. Promicanje zdravlja
- b. Promicanje ljudskih prava
- c. Kulturna baština
- d. Generacijska solidarnost
- e. Obrazovna podrška
- f. Okoliš
- g. Ostalo _____

2. Koju vrstu DKU aktivnosti studenti izvode na projektu?

- a) Neizravnu (osvjestavanje javnosti, prikupljanje sredstava, kampanje, izrada obrazovnih materijala, proizvoda)
- b) Izravnu (izravan rad s pojedincima, grupama, okolinom)

3. Ocijenite u kojoj je mjeri DKU aktivnost pomogla studentima.

Ljestvica: 1 = nimalo 2 = malo 3 = donekle 4 = prilično puno 5 = jako puno

5. DKU aktivnost pomogla je studentima da		Evaluacija				
A	razumiju društvene potrebe	1	2	3	4	5
B	surađuju s partnerom iz zajednice	1	2	3	4	5

⁷Portfolio postignuća u učenju (2006). Sveučilište Bristol i Sveučilište Zapadne Engleske.

C	zainteresiraju se za potrebe zajednice	1	2	3	4	5
D	angažiraju se na fakultetu, u susjedstvu, gradu itd.	1	2	3	4	5
E	postanu motiviraniji za učenje	1	2	3	4	5
F	usvoje sadržaj kolegija / studija	1	2	3	4	5
G	postanu principijelni u svojim postupcima	1	2	3	4	5
H	steknu nove vještine tijekom studija	1	2	3	4	5
ja	implementiraju profesionalne vještine	1	2	3	4	5
J	doprinose poboljšanju zajednice	1	2	3	4	5
K	povežu teoriju i praksu	1	2	3	4	5
L	upoznaju struku u kojoj će raditi nakon završetka studija	1	2	3	4	5
M	razmisle o sadržaju kolegija/studija	1	2	3	4	5
N	usvoje određene vrijednosti	1	2	3	4	5

6. Ocijenite u kojoj je mjeri DKU aktivnost doprinijela razvoju kompetencija vezanih uz studij.

Evalvacija

Aktivnost DKU-a doprinijela je razvoju kompetencija vezanih uz studij.	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

7. U kojoj je mjeri DKU projekt pomogao studentima da razviju sljedeće transverzne vještine? Ako su studenti razvili neke druge vještine, napišite ih pod "Ostale kompetencije".

1= Nimalo 2= Malo 3= U određenju mjeri 4 = Prilično mnogo 5 = Jako puno

7. DKU projekt pomogao je studentima da razviju sljedeće transverzne vještine:

Evalvacija

A	Poznavanje i razumijevanje ideja i koncepata	1	2	3	4	5
B	Organizacija i planiranje	1	2	3	4	5
C	Analiza i sinteza	1	2	3	4	5
D	Donošenje odluka	1	2	3	4	5
E	Rješavanje problema	1	2	3	4	5
F	Procjena održivosti prijedloga i radnji	1	2	3	4	5

G	Pretraživanje i upravljanje informacijama	1	2	3	4	5
H	Usmena i pisana komunikacija	1	2	3	4	5
I	Poznavanje stranih jezika	1	2	3	4	5
J	Izražavanje osjećaja	1	2	3	4	5
K	Timski rad	1	2	3	4	5
L	Kritičko mišljenje	1	2	3	4	5
M	Etičko opredjeljenje	1	2	3	4	5
N	Pregovaranje	1	2	3	4	5
O	Prilagodba novim situacijama	1	2	3	4	5
P	Kreativnost i inovativnost	1	2	3	4	5
Q	Samostalni rad	1	2	3	4	5
R	Rukovodstvo	1	2	3	4	5
S	Posjedovanje inicijative i inovativnog duha	1	2	3	4	5
T	Briga za poboljšanje i kvalitetu	1	2	3	4	5
U	Procjena društvenog utjecaja aktivnosti	1	2	3	4	5
V	Izrada i upravljanje projektima	1	2	3	4	5
W	Prepoznavanje različitosti i/ili multikulturalnosti	1	2	3	4	5

Ostale kompetencije:

8. Navedite u kojoj su mjeri sljedeći aspekti utjecali na sudjelovanje studenata u projektu DKU-a:

1= Nimalo 2= Malo 3= U određenoj mjeri 4 = Prilično mnogo 5 = Jako puno

8. Sljedeći aspekti utjecali su na sudjelovanje studenata u DKU projektu		Evaluacija				
A	Geografska udaljenost	1	2	3	4	5
B	Praćenje rada od strane nastavnika	1	2	3	4	5
C	Vremenski raspored aktivnosti	1	2	3	4	5

D	Obilježja djelatnosti	1	2	3	4	5
E	Koordinacija između fakulteta i zajednice partnera	1	2	3	4	5
F	Uključivanje partnera u zajednici	1	2	3	4	5

9. Označite s kojom se od sljedećih tvrdnji možete identificirati i u kojoj mjeri.

1= Nimalo 2= Malo 3= U određenoj mjeri 4 = Prilično mnogo 5 = Jako puno

9. Ovaj DKU projekt je prikladan jer:		Evaluacija				
A	Posjeduje potrebne resurse (materijalne, ekonomske)	1	2	3	4	5
B	Raspored je prikladan	1	2	3	4	5
C	Učestalost aktivnosti je odgovarajuća	1	2	3	4	5
D	Zadovoljava stvarnu potrebu zajednice	1	2	3	4	5
E	Korisno je za stjecanje transversalnih vještina	1	2	3	4	5
F	Koristan je za stjecanje specifičnih kompetencija	1	2	3	4	5
G	Motivira studente	1	2	3	4	5
H	DKU metodologija je prikladna za sveučilišnu nastavu	1	2	3	4	5
I	Mogu ga uključiti u svoju satnicu (nastavno opterećenje)	1	2	3	4	5

Želite li i sljedeći semestar/godinu raditi na DKU projektima?

- a) DA
- b) NE

10. Ako ste na prethodno pitanje odgovorili NE, ukratko objasnite zašto ne

4.12 Mjerne šipke za društveno korisno učenje - Alat za evaluaciju projekta⁸

Nastavnici koji razvijaju ili provode projekt društveno korisnog učenja često se pitaju: “Kako mogu znati je li ovaj projekt učinkovit? Što čini projekte visoke kvalitete?” Kao odgovor na ova pitanja, grupa iskusnih stručnjaka za DKU pomogla je osoblju Centra za DKU 2000 da razviju mjerne šipke za DKU kao brz i jednostavan način za procjenu projektnih ideja za DKU i stvarnih projekata.

U svom radu s tisućama nastavnika tijekom godina, osoblje Centra za DKU 2000 otkrilo je da uspješni programi društveno korisnog učenja imaju sedam zajedničkih elemenata: integrirano znanje, visokokvalitetna društveno korisna aktivnost, učinkovita suradnja, glas studenata, promicanje građanske odgovornosti, višestruke prilike za kritičko promišljanje i ciljanu evaluaciju. Mjerne šipke razrađuju svaki od ovih sedam elemenata i traže od vas da donesete prosudbu o vlastitom projektu društveno korisnog učenja.

Kada slijedite postupak mjerenja, dobit ćete vizualnu sliku jakih strana vašeg projekta društveno korisnog učenja i područja koja bi mogla imati koristi od više pažnje. Konačna slika trebala bi biti samo gruba mjera. Ako odlučite unijeti promjene u svoj projekt, krenite polako. Najbolji projekti društveno korisnog učenja rastu i razvijaju se tijekom niza godina.

KOMPONENTA INTEGRIRANOG ZNANJA

Pitanje 1

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a
- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Projekt društveno korisnog učenja ima jasno artikulirane vještine, vrijednosti i znanja .**

⁸Služba za mlade Kalifornija. (2004). Dipstick za DKU: Alat za planiranje i procjenu projekta. Oakland, CA: YSC.)

Pitanje 2

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 prema sljedećoj ljestvici:

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Ciljevi projekta (novostečena i/ili upotrjebljena znanja, vještine i vrijednosti) usko su vezani za ciljeve (ishode učenja) cijelog studija.**

Pitanje 3

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 prema sljedećoj ljestvici:

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Društveno korisna aktivnost osigurava kontekst za primjenu i/ili usvajanje akademskog sadržaja.**

Pitanje 4

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu **integriranog znanja** prema sljedećoj ljestvici:

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Vještine koje su studenti usvojili izvan fakultetske učionice moći će integrirati u daljnjem obrazovanju u svrhu poboljšanja usvajanja znanja.**

Pitanje 5

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici:

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Akademsko učenje Vam je pomoglo pri usavršavanju društveno korisne aktivnosti.**

___ **Ukupan broj bodova.**

Upišite ovaj broj u kućicu INTEGRIRANO ZNANJE na dnu posljednje stranice.

KOMPONENTA KVALITETNE DRUŠTVENO KORISNE AKTIVNOSTI

Pitanje 6

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Projekt društveno korisnog učenja je odgovor na stvarnu društvenu potrebu.**

Pitanje 7

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Društvenu potrebu je prepoznala zajednica na koju je projekt utjecao.**

Pitanje 8

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a
- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Projekt društveno korisnog učenja je prilagođen dobi/razini studija studenta.**

Pitanje 9

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a
- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Projekt je dobro strukturiran i organiziran.**

Pitanje 10

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a
- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Projekt društveno korisnog učenja je osmišljen s ciljem postizanja značajnog pozitivnog učinka na studente i društvenu zajednicu.**

___ **Ukupan broj bodova.**

Upišite ovaj broj u kućicu KVALITETNA DRUŠTVENO KORISNA AKTIVNOST na dnu posljednje stranice.

KOMPONENTA SURADNJE

Pitanje 11

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a
- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ Projekt društveno korisnog učenja je rezultat suradnje studenata, nastavnika, društvenih organizacija i krajnjih korisnika - ljudi za koje se projekt planira i realizira.

Pitanje 12

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a
- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ Svi sudionici projekta su uključeni u planiranje projekta.

Pitanje 13

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a
- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ Svi sudionici projekta pridonose realizaciji projekta.

Pitanje 14

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a
- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Uloge i očekivanja svakog sudionika u projektu su jasno definirani.**

Pitanje 15

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a
- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Svi sudionici projekta imaju koristi od projekta.**

___ **Ukupan broj bodova.**

Upišite ovaj broj u kućicu SURADNJA na dnu posljednje stranice.

KOMPONENTA STUDENTSKOG GLASA

Pitanje 16

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a
- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Studenti su aktivno angažirani u procesu koji ih usmjerava prema vlastitoj definiciji „društva” i “društvene potrebe”.**

Pitanje 17

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Studenti su aktivno uključeni u odabir i planiranje projekta .**

Pitanje 18

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Studenti aktivno sudjeluju u suradnji između svih partnera na projektu.**

Pitanje 19

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Studenti su uključeni u planiranje evaluacije i prezentacije projekata partnerima.**

Pitanje 20

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Studentski angažman oko evaluacije i prezentacije je prilagođen razini studija .**

___ **Ukupan broj bodova.**

Upišite ovaj broj u kućicu GLAS STUDENTA na dnu posljednje stranice.

KOMPONENTA GRAĐANSKE ODGOVORNOSTI

Pitanje 21

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Projekt društveno korisnog učenja promovira odgovornost mladih ljudi da brinu o drugima i sudjeluju u životu društvene zajednice.**

Pitanje 22

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Projekt društveno korisnog učenja pomaže studentima da shvate društveni kontekst svojih aktivnosti.**

Pitanje 23

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Studenti na projektu uče kako je moguće utjecati na lokalnu društvenu zajednicu.**

Pitanje 24

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a
- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Studenti koriste vještine kritičkog promišljanja (pisanja) za analizu svojih projekata.**

Pitanje 25

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a
- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Projekt društveno korisnog učenja pruža studentima priliku za povezivanjem s odraslim uzorima u zajednici.**

___ **Ukupan broj bodova.**

Upišite ovaj broj u kućicu GRADANSKA ODGOVORNOST na dnu posljednje stranice.

KOMPONENTA KRITIČKOG PROMIŠLJANJA

Pitanje 26

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ Aktivnost kritičkog promišljanja je zastupljena prije, za vrijeme i nakon projekta.

Pitanje 27

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ Kritičko promišljanje je kombinacija različitih tehnika, tako da svi studenti mogu uspješno sudjelovati u kritičkom promišljanju.

Pitanje 28

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ Kritičko promišljanje analizira rezultate, procese i odnose u projektu.

Pitanje 29

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ Kritičko promišljanje pomaže studentima da uvide društvene i etičke dimenzije svog iskustva.

Pitanje 30

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Kritičko promišljanje uspostavlja veze između akademskog kurikuluma i društveno korisnog iskustva.**

___ **Ukupan broj bodova.**

Upišite ovaj broj u kućicu KRITIČKO PROMIŠLJANJE na dnu posljednje stranice.

KOMPONENTA EVALUACIJE

Pitanje 31

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ Evaluacija projekta ima jasnu svrhu i ciljano je osmišljena.

Pitanje 32

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ U evaluaciju projekta su uključeni svi (i nastavnik i društveni partner, a posebno studenti).

Pitanje 33

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a

1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a

0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ Evaluacija mjeri napredak studenata s obzirom na postavljene akademske ciljeve i ciljeve društveno korisnog projekta.

Pitanje 34

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a
- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Evaluacija je isplanirana prije samog početka projekta i ne mijenja se po završetku projekta.**

Pitanje 35

Stavite oznaku 0, 1 ili 2 uz svaku komponentu prema sljedećoj ljestvici

- 2: komponenta je visoko zastupljena u projektu DKU-a
- 1: komponenta je slabo zastupljena u projektu DKU-a
- 0: komponenta nije zastupljena u projektu DKU-a

___ **Metoda evaluacije je studentima poznata već pri planiranju projekta.**

___ **Ukupan broj bodova.**

Upišite ovaj broj u kućicu EVALUACIJA na dnu posljednje stranice.

Kad ste prepisali brojeve s prethodnih stranica u kućice na ovoj stranici, koristeći olovku zacrnite svaki od 7 stupaca do odgovarajuće razine. Rezultat će Vam dati vizualni prikaz snaga i slabosti projekta.

10	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Integrirano učenje	Kvalitetna DK aktivnosti	Učinkovita suradnja	Glas studenta	Promocija građanske odgovornosti	Kritičko promišljanje	Evaluacija
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4.13 Ljestvice u DKU istraživanju

Tablica 1. Ljestvice u DKU istraživanju. Iz: Culcasi, I., i Paz Fontana Venegas, R. (2023). Društveno korisno učenje i meke vještine u visokom obrazovanju: sustavni pregled literature. *Form@re - Otvoreni časopis Per La Formazione in Rete*, 23 (2), 24–43. <https://doi.org/10.36253/form-14639>.

Ljestvica	Namjene
Vještine i građanstvo	
Upitnik građanskih stavova i vještina (CASQ)	Mjeri šest dimenzija: građanske stavove i vještine; interpersonalne vještine i vještine rješavanja problema; politička svijest; vještine upravljanja; stavovi socijalne pravde i stavove vezane uz različitost.
Student Service-Learning Course Survey (SSLCS)	Mjeri se građanski razvoj studenata u tri dimenzije: građansko znanje, građanska kompetencija i građanski angažman.
Ljestvica koristi od učenja (SELEB)	Mjeri četiri dimenzije: praktične vještine, međuljudske vještine, građanski razvoj i osobnu odgovornost.
Globalni inventar održivosti (GSI)	Mjeri kognitivne i psihosocijalne (interpersonalne i intrapersonalne) dimenzije mekih vještina.
MR-SL Scale Survey	Istražuje četiri dimenzije u području DKU-a i ekonomije: primjenu znanja; analitičko/kritičko mišljenje; timski rad i kritičko promišljanje.
Rosenbergova ljestvica samopoštovanja	Mjeri samopoštovanje pojedinca.
Društvena odgovornost	
Ljestvica građanskih stavova (CAS)	Mjeri građanske stavove studenata prema društveno korisnom radu.
Ljestvica samoučinkovitosti društveno korisnog rada (CSSES)	Mjeri samoučinkovitost u smislu davanja značajnog doprinosa zajednici kroz društveno koristan rad.
Inventar volonterskih funkcija (VFI)	Mjeri stavove ispitanika prema vrijednosti društvene odgovornosti.
Opće društveno istraživanje	Mjeri političke stavove, tj. razumijevanje, interes i vrijednost koju pojedinac pripisuje politici i političkim sustavima općenito.
Kritičko mišljenje	
Lambright & Lu ljestvica	Mjeri se uloga kritičkog mišljenja u odnosu između društvenog korisnog učenja i građanskog razvoja studenata.
P-SAP ljestvica	Mjeri sposobnost studenata da obrazlažu i argumentiraju objašnjenja koja pokazuju duboko uvažavanje čimbenika koji utječu na društvene probleme.
Komunikacija	
Anketa o komunikaciji i vještinama (CSS)	Istražuje tri dimenzije: kurikularno znanje i vještine; vještine savjetovanja i komunikacije; vještine interdisciplinarnog timskog rada.

Prošireni inventar komunikacijskih vještina	Mjeri samoučinkovitost pojedinca u području usmene komunikacije.
Ljestvica samoprocjene komunikacijskih kompetencija	Mjeri komponente učinkovite međuljudske komunikacije, kao što su empatija, slušanje i podrška.
Inventar međuljudske komunikacije (ICI)	Istražuje četiri dimenzije međuljudske komunikacije: samosvijest, slušanje, jasnoću izražavanja i poteškoće u upravljanju osjećajima ljutnje.
Percepcije društveno korisnog učenja	
Folgueiras Upitnici Aprentatge Servei	Prikuplja mišljenja, uvjerenja i stavove sudionika o iskustvu DKU-a.

Pod kategorijom 1 - *Vještine i građanstvo* - uključeno je pet ljestvica: Upitnik građanskih stavova i vještina (CASQ); Student Service-Learning Course Survey (SSLCS); Ljestvica koristi od društveno korisnog učenja (SELEB); Globalni inventar održivosti (GSI); MR-SL Scale Survey; i Rosenbergova ljestvica samopoštovanja.

1. Prvi, **Upitnik građanskih stavova i vještina (CASQ)** (Moely et al., 2002), korišten u N=3 studije (Ahmad et al., 2014; Díaz et al., 2019; Weiler et al, 2013) je upitnik na Likertovoj skali od 5 koraka, istražuje šest dimenzija: 1) građanske stavove i vještine (pita planiraju li se studenti uključiti u buduće građanske akcije poput volontiranja i aktivnog članstva u zajednici); 2) interpersonalne vještine i vještine rješavanja problema (pita imaju li studenti vještine za rad s drugima i rješavanje problema); 3) politička osviještenost (pita studente o aktualnim događajima koji utječu na njihovu zajednicu, njihovu naciju i svijet); 4) vještine upravljanja (pita studente identificiraju li se kao lideri); 5) stavovi o socijalnoj pravdi (pita studente o njihovim stavovima prema siromaštvu); 6) stavovi o različitosti (pita studente o njihovim stavovima prema ljudima čije je podrijetlo i porijeklo drugačije od njihovog).
2. Druga, **Student Service-Learning Course Survey (SSLCS)** ljestvica je koju su izradili Eyler & Giles (1999.) s ciljem mjerenja građanskog razvoja u tri dimenzije: građanskog znanja, građanskih vještina i građanskog angažmana.
3. Treća, **Ljestvica koristi od društveno korisnog učenja (SELEB)**, je ljestvica koju su razvili i potvrdili Tončar i sur. (2006) za mjerenje četiri osnovne dimenzije društveno korisnog učenja kao što su: praktične vještine, međuljudske vještine, građanstvo i osobna odgovornost. Ljestvica je naširoko korištena u literaturi s vrlo različitim karakteristikama i veličinama uzoraka (Caspersz & Olaru, 2017; McGorry , 2012; Toncar i sur., 2006).
4. Četvrti, **Globalni inventar održivosti (GSI)**, korišten u N=1 studiji (Wensing et al., 2018.), instrument je za mjerenje kognitivnih i psihosocijalnih (međuljudskih i intrapersonalnih) dimenzija mekih vještina - na koje se također poziva Wensing et al. (2018.) kao vještine 21. stoljeća – kako ih definira National Research Council (2013.). Nadalje, kako pišu autori, GSI - kao sveobuhvatni alat za procjenu - također ima za cilj izmjeriti utjecaj poduzetih radnji na

zajednicu i/ili tehnologija uvedenih za rješavanje društvenih i ekoloških problema (Gibb, 2014.; Taylor, 2016.) .

5. Peto, **MR-SL Scale Survey**, korišteno u studiji Popovich & Brooks-Hurst (2019), instrument je koji su autori razvili, potvrdili i evaluirali kako bi istražili četiri dimenzije razvoja kod studenata koji sudjeluju u kolegijima društveno korisnog učenja u polje ekonomije. Četiri dimenzije su: primjena znanja; analitičko/kritičko mišljenje; timski rad; i kritičko promišljanje.
6. Šesta, **Rosenbergova ljestvica samopoštovanja** (1989.) ima za cilj izmjeriti samopoštovanje pojedinca. To je upitnik od 10 čestica na Likertovoj skali od 4 stupnja (od "1" uopće se ne slažem do "4" potpuno se slažem). Primjer pitanja u upitniku je: "Imam pozitivan stav prema sebi".

Četiri ljestvice koje pripadaju kategoriji 2 - *Društvena odgovornost* su: Ljestvica građanskih stavova; Ljestvica samoučinkovitosti rada u zajednici; Inventar volonterskih funkcija (VFI) i Opće društveno istraživanje.

1. Prva, **Ljestvica građanskih stavova (CAS)**, (Mabry, 1998.), korištena u N=1 studiji (Weiler et al., 2013.), upitnik je Likertove skale od 5 čestica osmišljen za mjerenje građanskih stavova studenata i stavova prema zajednici.
2. Druga, **Ljestvica samoučinkovitosti aktivnosti u zajednici (CSSES)**, (Reeb i sur. 1998; Reeb i sur. 2010), korištena u N=1 studiji (Weiler i sur., 2013), je upitnik od 10 stavki na Likertovoj ljestvici od 10 koraka (od '1' prilično nesigurno do '10' sasvim sigurno) za mjerenje samoučinkovitosti pojedinca u smislu njihove sposobnosti da daju značajan doprinos zajednici kroz angažman. Primjer pitanja instrumenta je: "Uvjeren sam da mogu pomoći ljudima u potrebi sudjelovanjem u društveno korisnim aktivnostima".
3. Treća ljestvica, **Inventar volonterskih funkcija (VFI)** (Clary et al., 1998; Clary & Snyder, 1999; Stukas et al., 1999), korišten u N=1 studiji (Whitley & Yoder, 2015), ljestvica je koja ima za cilj izmjeriti stavove ispitanika o vrijednosti društvene odgovornosti.
4. Četvrta ljestvica, **Opće društveno istraživanje (NORC, 2014.)**, korištena u N=1 studiji (Whitley & Yoder, 2015.), mjerni je instrument s Likertovih 5 koraka (od '1' uopće se ne slažem do '5' potpuno se slažem) za mjerenje političkih stavova, tj. razumijevanja, interesa i vrijednosti o politici i političkim sustavima općenito.

Dvije ljestvice koje pripadaju kategoriji 3 – *Kritičko mišljenje* su: Lambight & Lu ljestvica i P-SAP ljestvica.

1. Prva, **Lambight & Lu (2009)** ljestvica, korištena u studiji N=1 (Ahmad et al., 2014), je razvijena za mjerenje moderirajućeg učinka refleksije u odnosu između društveno korisnog učenja i građanskog razvoja studenata.

2. Druga, **P-SAP ljestvica**, korištena u studiji N=1 (Campbell & Oswald, 2018.), je stvorena za mjerenje sposobnosti studenata za zaključivanje i argumentiranje objašnjenja koja nadilaze površinske čimbenike i pokazuju dublje razmatranje čimbenika koji utječu na društvene probleme (Steinke & Fitch, 2003.).

Dio kategorije 4 - *Komunikacija* - četiri su ljestvice: Ispitivanje komunikacija i vještina (CSS); Prošireni inventar komunikacijskih vještina; Ljestvica samoprocjene komunikacijske kompetencije; Inventar interpersonalne komunikacije (ICI).

1. Prva, **Anketa o komunikaciji i vještinama (CSS)**, korištena u N=1 studiji (Johnson et al., 2014.), upitnik je od 25 čestica na Likertovoj skali od 5 stupnjeva. Anketne stavke podijeljene su u tri kategorije: (1) kurikularna znanja i vještine; (2) vještine savjetovanja i komunikacije; i (3) vještine interdisciplinarnog timskog rada.
2. Druga, **Prošireni inventar komunikacijskih vještina** (Betz et al., 2003.), korištena u N=1 studiji (McNatt, 2019.), ljestvica je od 8 čestica za mjerenje samoučinkovitosti u domeni usmene komunikacije.
3. Treća, **ljestvica samoprocjene komunikacijskih kompetencija** (Spitzberg & Cupach, 1984.), korištena u studiji N=1 (McNatt, 2019.), ljestvica je samoprocjene razvijena da obuhvati nijanse učinkovite međuljudske komunikacije kao što su: empatija, slušanje i podrška. Ljestvica se sastoji od 12 stavki na Likertovoj skali od 4 stavke (od '1' uopće se ne slažem do '4' potpuno se slažem) i traži od ispitanika da ocijene svoju sposobnost obavljanja različitih 'zadataka' tijekom razgovora. Primjer stavke ljestvice je "razumijevanje onoga što druga osoba govori i osjeća".
4. Četvrta, **Inventar interpersonalne komunikacije (ICI)**, korištena u N=1 studiji (Boys et al., 2015.) je ljestvica od 40 stavki koja mjeri komunikacijski proces kao element društvene interakcije (Bienvendu, 1971.). Konkretno, ICI istražuje četiri dimenzije međuljudske komunikacije: samosvijest, slušanje, jasnoću izražavanja i poteškoće u suočavanju s osjećajima ljutnje.

U kategoriji 5 - *Percepcija društveno korisnog učenja* - je **Questionari Aprentatge Servei**, instrument koji su razvili Folgueiras et al. (2013) i Escofet i sur. (2016) korišten u N=1 studiji (Escofet & Rubio, 2019). Instrument se sastoji od 26 čestica kojima se mjeri zadovoljstvo studenata projektima društveno korisnog učenja. Cilj upitnika je zapravo prikupiti mišljenja, uvjerenja i stavove sudionika društveno korisnog učenja o iskustvu.

Bibliografske reference:

- Arnold, D., Cinque, M., Uggeri, M. i Mazalu, M. (2020., 3. – 7. studenog). *Mix and match: Unakrsna oplemenjivanje između sveučilišta i poduzeća u pristupima aktivnog učenja za razvoj mekih vještina* [Prezentacija rada]. ICDE Svjetska konferencija o online učenju, Dublin, Irska.
- Berger C. Kaye, MA (2010). Potpuni vodič za društveno korisno učenje: dokazani, praktični načini za uključivanje studenata u građansku odgovornost, akademski kurikulum i društveno djelovanje (revidirano i ažurirano drugo izdanje).
- Brennan, J. i sur. (2010). *Što se uči na Sveučilištu? Društveno i organizacijsko posredovanje sveučilišnog učenja*, Routledge.
- Brozmanová Gregorová, A., Heinzová, Z., Uhláriková J. (2023). Uslužno učenje ako forma odobroj praxe v pomáhajúcich profesiách. Banská Bystrica : Belianum .
- Culcasi, I. i Paz Fontana Venegas, R. (2023). Uslužno učenje i meke vještine u visokom obrazovanju: sustavni pregled literature. *Form@re - Otvoreni časopis Per La Formazione in Rete*, 23 (2), 24–43. <https://doi.org/10.36253/form-14639>.
- Culcasi, I. i Paz Fontana Venegas, R. (2023). Uslužno učenje i meke vještine u visokom obrazovanju: sustavni pregled literature. *Form@re - Otvoreni časopis Per La Formazione in Rete*, 23(2), 24–43. <https://doi.org/10.36253/form-14639>
- Culcasi, I., Romano, L. i Cinque, M. (2021). Aprendizaje-Servicio Virtual 100% online: un estudio de caso en una muestra de estudiantes universitarios talijanski. *EDUTEC Revista Electrónica de Tecnología Educativa*, 78, 180-195. ISSN: 1135-9250. <https://doi.org/10.21556/edutec.2021.78.2255>
- Culcasi, I., Russo, C. i Cinque, M. (2022). E-DKU u visokom obrazovanju: modeliranje tehnoloških interakcija i mjerenje razvoja mekih vještina. *Journal of Higher Education Outreach and Engagement*, 26 (4). ISSN: 15346102.
- Culcasi, I., Véliz, L., Serrano, C., Russo, C. (2022.). *Innovar la enseñanza de la Biología hr tiempos de pandemia : eficacia, desafíos y oportunidades del Aprendizaje+Servicio Virtual en la educación superior*. U OJ Yañez, & MR Pino (ur.), *Innovar y Transformar desde las Disciplinas : Experiencias claves en la Educación Superior en Latinska Amerika i Karibi 2021.-2022.* (400-412). Universidad de Chile.
- Davis, KM, Miller, MD, i Corbett, WT (1998). Metode vrednovanja uspješnosti studenata kroz društveno korisno učenje. Gainesville: Sveučilište Floride.)
- Denzin NK (1997). *Zakon o istraživanju: Teorijski uvod u sociološku metodu*, McGraw-Hill, New York.
- eLene4work (2015–2018) Europski projekt, eLene4Life (2018–2021) Europski projekt

- eLene4work | Certifikat Euca
- Haselberger , D., Oberhuemer , P., Pèrez , E., Cinque, M., i Capasso , D. (2012.). *Posredovanje mekih vještina na visokim učilištima: Priručnik projekta ModEs* . Program cjeloživotnog učenja Opće uprave za obrazovanje i kulturu.
- Zajedničko povjerenstvo za standarde za vrednovanje obrazovanja, ur. (1994). *Standardi ocjenjivanja programa: kako ocjenjivati ocjenjivanje obrazovnih programa* , Sage Publications, Thousand Oaks 1994., 2. izdanje.
- Kawalec , P. (2017). Ewaluacija - teorija ja metodologija U : *Ewaluacija w procesie tworzenia polityki naukowej ja innowacyjnej* , Ed. G. Pawelska-Skrzypek , PAN, Warszawa.
- Korporowicz L. (1997). *Słownik ważniejszych pojęć U* : L. Korporowicz (ur.), *Ewaluacja w edukacji* , Oficyna Naukowa , Varšava.
- Korporowicz L. (2008). *Badania ewaluacyjne U : Zarządzanie badaniami naukowymi ja pracami rozwojowymi w jednostkach naukowych* , (ur.) P. Kawalec & P. Lipski, Wydawnictwo LBS, Lublin, v. 2.
- Mello AP (2021). *Kwalitativna komparativna analiza: Uvod u dizajn i primjenu istraživanja* , Georgetown University Press, Washington.
- Portfolio postignuća u učenju (2006). Sveučilište Bristol i Sveučilište Zapadne Engleske.
- Reale , E. i Seeber M. (2007). Valutazione della ricerca e della didattica : metodi , strumenti e connessioni kritizirati nell'esperienza italiana , *RIV (Rassegna Italiana di Valutazione)* , 37: 11-14.
- Scriven, M. (1967). Metodologija ocjenjivanja. U: *Perspektive evaluacije kurikuluma* , ur. RW Tyler, RM Gagne i M. Scriven, Rand–McNally, Chicago, 39–83.
- Centar za DKU. (2000). Kvadranti društveno korisnog učenja. Palo Alto, Kalifornija: Sveučilište Stanford
- ALAT ZA SAMOPROCJENU ELENE4WORK (str. 57) https://www.master-project.it/wp-content/uploads/2022/08/Final_MASTER_toolkit_ITA.pdf
- Verma, J., Gautam, M., Dohley , R., Bajpai, A., Jatav H., (2024). Dodatno obrazovanje i komunikacijski menadžment. New Delhi: EPH.
- Služba za mlade Kalifornija. (2004). Dipstick za društveno korisno učenje: Alat za planiranje i procjenu projekta. Oakland, CA: YSC.